

Evaluatieonderzoek: Subsidie Nederlands Gebarencentrum

MEREL DE WIT
PAULINE VAN ECK

HAJO MEIJER
AAFKE ESSEN

ILLA CARRIÓN BRAAKMAN

CIP-gegevens KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Wit, M. de, Meijer, H., & Carrión Braakman, I. Amsterdam:
Kohnstamm Instituut.

Eck, P. van & Essen, A. Utrecht: Oberon.

Evaluatieonderzoek: Subsidie Nederlands Gebarencentrum.
(Rapport 1119, projectnummer 40922)

ISBN 978-94-6321-180-2

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd
gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige
wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced,
stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any
means, electronic, mechanical, photocopying, or otherwise, without
the prior written permission of the publisher.

Uitgave en verspreiding:

Kohnstamm Instituut

Bezoekadres: Keizer Karelplein 1, 1185 HL Amstelveen

Postbus 94208, 1090 GE Amsterdam

Telefoon: 020-2141400

Internet: kohnstamminstituut.nl

Dataverwerking: Elion.nl

© Copyright Kohnstamm Instituut, 2023

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Context	8
1.3 Onderzoeksvragen	12
2 Onderzoeksopzet	13
2.1 Klankbordgroep	13
2.2 Documentanalyse	14
2.3 Perspectieven van NGT- en NmG-gebruikers	15
2.4 Expertinterviews	19
2.5 Interview beleidsmakers NGc	20
2.6 Interview beleidsmakers ministeries	20
3 Activiteiten NGc	21
3.1 Documentanalyse	21
3.2 Interview beleidsmakers NGc	25
3.3 Conclusie	26
4 De waarde van activiteiten	29
4.1 Gebarenwoordenboek en uitbreiding taaldatabank	29
4.2 Standaardisatie en nieuwe gebaren	34
4.3 Informatie en voorlichting	40
4.4 Multimedia materiaal	45
4.5 Vertaalprojecten	49
4.6 Taalwetenschappelijk onderzoek	53
4.7 Onderwijs	57
4.8 Conclusie	60

5	Gebarenwoordenboek, vrij toegankelijk?	63
5.1	Perspectieven NGT- en NmG-gebruikers	63
5.2	Expertinterviews	65
5.3	Interview beleidsmakers NGc	67
5.4	Conclusie	68
6	Subsidie- en sturingsrelatie	71
6.1	Conclusie	74
7	Opnieuw verstrekken of verhogen instellingssubsidie	77
7.1	Documentanalyse	77
7.2	Interview beleidsmakers NGc	80
7.3	Perspectieven NGT- en NmG-gebruikers en expert-interviews	80
7.4	Conclusie	82
8	Conclusies en aanbevelingen	85
8.1	Conclusies	86
8.2	Aanbevelingen	90
	Literatuur	95
	Bijlagen	97
	Bijlage 1	97
	Bijlage 2	109
	Bijlage 3	113

Samenvatting

Het Nederlands Gebarencentrum (NGc) – het expertisecentrum en tevens lexicografisch instituut voor de Nederlandse Gebarentaal (NGT) – ontving in de afgelopen vijf jaar een instellingssubsidie vanuit het ministerie van OCW. In opdracht van het ministerie van OCW evalueerden we in dit onderzoek deze instellingssubsidie.

Dit deden we middels een documentanalyse; interviews met experts op het gebied van NGT, beleidsmakers van NGc en beleidsmakers van het ministerie van OCW en enkele andere ministeries (VWS, SZW, BZK, JenV); een online vragenlijst voor verschillende groepen NGT-gebruikers; en focusgroepen met dove en slechthorende NGT-gebruikers, ouders van dove en slechthorende kinderen en tolken NGT.

Deze evaluatie biedt inzicht in de door het NGc behaalde doelen; de waarde die de instellingssubsidies hebben voor verschillende groepen NGT-gebruikers; verbeterpunten voor het NGc; de toegankelijkheid van het online gebarenwoordenboek; en het meest geschikte departement om beleid te voeren voor het NGc.

Behaalde doelen

De doelen van het NGc zijn niet meetbaar opgesteld waardoor een duidelijke conclusie over het behalen van doelen niet mogelijk is. Wel laat de documentanalyse zien dat de activiteiten die elk jaar

worden gepland en voorgelegd aan het ministerie van OCW grotendeels worden uitgevoerd. Dat beeld wordt bevestigd in een interview met de beleidsmakers van het NGc. Er is één activiteit die systematisch niet wordt uitgevoerd, namelijk het vertalen van een leesboek voor kinderen naar NGT.

Waarde van instellingssubsidies

Het werk van het NGc wordt door de taalgemeenschap als erg belangrijk gezien. Taken die over het algemeen als hoofdtaken worden gezien zijn het gebarenwoordenboek, standaardisatie en vaststellen van nieuwe gebaren, het geven van voorlichting en informatie en het doen van etymologisch onderzoek. Het is belangrijk dat de NGT goed gedocumenteerd wordt en dat mensen een betrouwbare informatiebron hebben voor het opzoeken van gebaren en daarvoor is het NGc de aangewezen organisatie. Daarnaast is het goed dat het NGc informatie over NGT (inclusief uitkomsten van etymologisch onderzoek) deelt met de taalgemeenschap. Dit geeft gebarentaligen kennis over de geschiedenis van hun taal en over hun culturele erfgoed.

Verbeterpunten

Vanuit de taalgemeenschap komen de volgende verbeterpunten voor het NGc naar voren:

- Gebruikersgemak van het gebarenwoordenboek en de website in het algemeen (zowel inlogprocedure, als zoekfunctie);
- Een mobiele app van het gebarenwoordenboek;
- Meer woorden en meer voorbeeldzinnen in het gebarenwoordenboek;
- Meer draagvlak binnen de taalgemeenschap;
 - o Ruimte voor input vanuit de taalgemeenschap: zowel suggesties voor woorden die ze missen in het woordenboek als meebeslissen over nieuwe gebaren;
 - o Meer transparantie over de werkwijze van Het Gebarenatelier, maar ook over andere activiteiten;

- Vergroten van bereik van voorlichtings- en informatieactiviteiten en meer bekendheid van andere activiteiten;
- Focussen op de lexicografische kerntaak en meer samenwerking met andere organisaties voor de ontwikkeling van producten;
- Meer aandacht voor de inzet en professionalisering van dove tolken¹.

Toegankelijkheid gebarenwoordenboek

Om het gebruik van NGT te bevorderen is het aan te bevelen om het voor het NGc mogelijk te maken om het gebarenwoordenboek voor iedereen vrij toegankelijk te maken. Dit kan niet bekostigd worden vanuit het huidige subsidiebedrag. Een vrij toegankelijk gebarenwoordenboek zal in de praktijk vaker en door meer mensen worden gebruikt, doordat er geen abonnement nodig is en doordat dit de gebruiksvriendelijkheid ten goede komt. Ook biedt dit meer mogelijkheden om de data in het gebarenwoordenboek te gebruiken bij samenwerking met andere organisaties.

Geschied departement beleidsvoering NGc

Hoewel andere departementen ook te maken hebben met het NGc is het ministerie van OCW het meest geschikte departement voor beleidsvoering inzake het NGc. Activiteiten van het NGc vinden immers vooral plaats op het gebied van taal, cultuur en wetenschap. Uit het onderzoek blijkt dat er weinig inhoudelijk overleg is tussen de subsidieverstrekker en -ontvanger. Mede hierdoor zijn taken van het NGc in de afgelopen jaren nauwelijks veranderd.

¹ Een dove tolk is een tolk NGT die zelf doof is.

Aanbevelingen

Voor het NGc en het ministerie van OCW gezamenlijk komen we tot de volgende aanbevelingen:

- Ga samen in gesprek om de visie, doelen, activiteiten en benodigde middelen helder te krijgen.
- Zorg dat er ook periodiek gesprekken tussen beide partijen plaatsvinden en blijf met elkaar in contact.

Voor het NGc komen we tot de volgende aanbevelingen:

- Stel doelen specifieker op zodat hierop intern geëvalueerd kan worden.
- Maak een realistische begroting door lering te trekken uit voorgaande jaren en door extra posten op te nemen voor onvoorziene omstandigheden.
- Zorg voor meer draagvlak binnen de taalgemeenschap voor nieuwe gebaren door: a) meer transparantie en bekendheid over de werkwijze van het Gebarenatelier; en b) de taalgemeenschap de mogelijkheid te bieden om meer input te geven.
- Bouw expertise over de inzet en professionalisering van dove tolken verder uit.
- Overweeg om meer prentenboeken in NGT en NmG op te nemen, met eventueel een minder hoge montagekwaliteit (kwantiteit over kwaliteit).
- Zoek aansluiting en samenwerking met andere partijen in het veld voor de ontwikkeling van leermaterialen.

De volgende aanbevelingen voor het NGc zijn deels afhankelijk van een eventuele verhoging van de instellingssubsidie:

- Maak het gebarenwoordenboek vrij toegankelijk.
- Laat een gebruiksvriendelijke mobiele app ontwikkelen voor het gebarenwoordenboek en verbeter de gebruiksvriendelijkheid (o.a. van de zoekfunctie) van de website.

- Voeg meer inhoud toe aan het gebarenwoordenboek (meer gebaren, voorbeeldzinnen en varianten).
- Vergroot het bereik en de bekendheid van het NGc door: a) een uitbreiding van de uren voor PR-werkzaamheden; b) een uitbreiding van de informatie- en voorlichtingsactiviteiten; en c) verbinding te zoeken met andere partijen in het veld.

Voor het ministerie van OCW komen we tot de volgende aanbevelingen:

- Een verhoging van de instellingssubsidie ligt voor de hand, in elk geval voor het vrij toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek.
- Ga in gesprek met het NGc na welke andere aanbevelingen worden opgepakt en wat hiervoor nodig is.
- Praktisch gezien ligt de beleidsvoering voor het NGc het meest voor de hand bij één partij. Het ministerie voor OCW is hiervoor het meest geschikt.
- Gezien de wettelijke erkenning van de NGT en de bijbehorende plicht van de overheid om het gebruik van NGT te bevorderen kan dit als gezamenlijke opdracht worden opgepakt. Neem desgewenst initiatief om directie- (en eventueel ook departement) overstijgend het gesprek te voeren over de rol van het NGc en subsidieverstrekking vanuit de overheid. Mogelijk kunnen meerdere directies (en departementen) een rol spelen in de financiering van het vrij toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek.
- Vergroot de kennis binnen het ministerie van OCW over (de geschiedenis van) de NGT, de Dovengemeenschap en het werk(veld) van het NGc.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het Nederlands Gebarencentrum (NGc) – het expertisecentrum en tevens lexicografisch instituut voor de Nederlandse Gebarentaal (NGT) – ontving in de afgelopen vijf jaar een instellingssubsidie vanuit het ministerie van OCW. In opdracht van het ministerie van OCW evalueren we in dit onderzoek deze instellingssubsidie.

De instellingssubsidie is bedoeld voor algemene ontwikkelings- en ondersteuningsactiviteiten op het terrein van NGT – zoals voorlichting en ondersteuning van organisaties bij het gebruik van NGT, het ontwikkelen en vormgeven van gebaren en het beheren van de NGT – en voor het doen van kortdurend onderzoek t.b.v. de ontwikkeling en het beheer van de NGT.

Het ministerie van OCW wil graag inzicht in hoeverre bovenstaande doelen van het NGc zijn bereikt; wat de waarde is van het NGc voor verschillende NGT-gebruikers; of het online gebarenwoordenboek vrij toegankelijk zou moeten zijn; of het ministerie van OCW het juiste departement is voor beleidsvoering over het NGc en of de subsidie opnieuw moet worden verstrekt en verhoogd.

Bron: Verslag activiteiten 2021 van het Nederlands Gebarencentrum in het kader van OCW subsidie

1.2 Context

Nederland kent naar schatting 60.000 gebarentaalgebruikers. Dit zijn voornamelijk dove mensen en hun sociale omgeving die communiceren in NGT. Daarnaast is er een groep mensen die Nederlands met Gebaren (NmG) gebruikt (ongeveer 200.000 mensen; Frijters, 2020). Hierbij gebruikt men gebaren uit de NGT om het gesproken Nederlands te ondersteunen, waarbij de woordvolgorde van het gesproken Nederlands wordt aangehouden. Dit kan bijvoorbeeld gebruikt worden in de communicatie met sommige mensen met een taalspraakstoornis, een verstandelijke beperking of autisme. Daarnaast wordt NmG tegenwoordig ook regelmatig gebruikt in gezinnen met dove of slechthorende kinderen en horende ouders. Ten slotte worden NGT en NmG ook gebruikt door onderwijs- en zorgprofessionals die veel met dove mensen werken en door tolken NGT.

Net als gesproken talen zijn gebarentalen ontstaan daar waar mensen met elkaar communiceren. Het zijn natuurlijke talen met eigen woordenschat en grammaticaregels (Sandler & Lilo-Martin, 2006; Stokoe, 2005). Over de hele wereld zien wetenschappers dat dove mensen in communicatie met elkaar gebarentalen ontwikkelen (Fanlon & Wilkinson, 2015). In Nederland gebeurde dit met name rondom de vijf dovenscholen die vanaf 1790 in ons land werden opgericht in Groningen, Sint-Michielsgestel, Rotterdam, Amsterdam en Voorburg. Op en rondom deze scholen vond veel uitwisseling plaats waardoor de NGT zich met name op deze vier plekken ontwikkelde. Hierdoor ontstonden er ook plaatselijke variaties, of dialecten binnen de NGT.

Van verboden naar erkend

Op 1 juli 2021 is de Wet erkenning Nederlandse Gebarentaal aangenomen en hiermee wordt NGT als officiële taal erkend in Nederland. Deze wet verplicht de overheid onder andere om het gebruik van deze taal te bevorderen, bijvoorbeeld door berichtgeving in crisis- en noodsituaties ook in NGT toegankelijk te maken. Ook mag NGT met ingang van deze wet gebruikt worden in de rechtszaal of voor het afleggen van een eed.

Het is in Nederland niet altijd vanzelfsprekend geweest dat dove mensen en hun sociale omgeving konden communiceren in gebarentaal. In de periode 1910 – 1980 was het voor dove kinderen op dovenscholen zelfs verboden om gebarentaal te gebruiken (Cokart & Schermer, 2021). Kinderen werden bijvoorbeeld geslagen als zij onderling communiceerden in gebarentaal, of hun handen werden op hun rug gebonden (Tijsseling, 2006). In plaats daarvan moesten zij leren spreken en lag de nadruk op spraakafzien. Hierdoor kon de taal zich lange tijd niet optimaal ontwikkelen en werd kennis over de eigen taal en cultuur niet

vanzelfsprekend doorgegeven. Dit heeft grote gevolgen gehad voor de taal- en cognitieve ontwikkeling van generaties dove kinderen. Inmiddels weten we dat gebarentalen de enige toegankelijke talen zijn voor dove en slechthorende mensen (ondanks hoorhulpmiddelen) en dat het aanbod hiervan essentieel is om taaldeprivatie – en alle daaruit voortvloeiende sociale problematiek – te voorkomen (Hall, 2017).

Onderzoek laat bijvoorbeeld zien dat dove en slechthorende kinderen die opgroeien met gesproken taal gemiddeld gezien achterlopen in hun taalontwikkeling en sociale ontwikkeling ten opzichte van horende kinderen (Netten et al., 2021). Maar dove en slechthorende kinderen die vanaf hun geboorte een rijk taalaanbod hebben gehad middels een gebarentaal laten deze achterstand niet zien: zij ontwikkelen zich qua taalontwikkeling en sociale ontwikkeling niet anders dan horende kinderen (Marschark, 2001). Ook hebben dove en slechthorende volwassenen die geen gebarentaal gebruiken vaker last van psychosomatische klachten dan dove en slechthorende volwassenen die communiceren in gebarentaal (Øhre et al., 2017). Het bevorderen van NGT is daarom van belang voor de ontwikkeling van dove en slechthorende kinderen.

De NGT heeft naast een puur communicatieve functie ook een belangrijke culturele functie. NGT is namelijk voor veel dove mensen ook belangrijk voor hun sociale identiteitsvorming (Hinderks, 2020). Veel gebarentalige dove mensen zien hun doofheid niet als een beperking. In plaats daarvan zien zij zichzelf als onderdeel van de Dovengemeenschap, waarbij de hoofdletter D aangeeft dat het hier gaat om een culturele minderheidsgroep binnen de Nederlandse samenleving met een eigen taal en eigen normen en waarden. NGT biedt dove mensen (of: Doven – met hoofdletter) toegang tot die Dovengemeenschap en is een belangrijk onderdeel van de Dovencultuur. De erkenning van NGT

als officiële taal is daarmee een belangrijk moment in het emancipatieproces van de Dovengemeenschap.

Het Nederlands Gebarencentrum

De doelstelling van het Nederlands Gebarencentrum (NGc) is om een landelijk Expertisecentrum te zijn op het gebied van NGT en NmG. In die rol ontwikkelt het NGc NGT- en NmG-materialen en is het ook het expertisecentrum voor vertalingen vanuit het Nederlands naar NGT. Voor diverse opdrachtgevers (o.a. de Rijksoverheid) maken zij vertalingen van teksten en filmpjes van websites. Dit gebeurt door dove presentatoren en dove tolken². Ook geven zij advies over tolkinzet, bijvoorbeeld tijdens persconferenties.

Sinds 2004 is het NGc door de Rijksoverheid erkend als Lexicografisch Instituut voor NGT. Als Lexicografisch Instituut heeft het NGc tot doel het in kaart brengen en beheren van het lexicon NGT, het ontwikkelen van nieuw lexicon en het verspreiden van het lexicon. Dit gebeurt onder andere via een landelijke taaldatabank waarin het (online) gebarenwoordenboek standaardgebaren en regionale varianten representeert. Ongeveer 900 van deze standaardgebaren zijn gratis beschikbaar. Voor toegang tot het volledige gebarenwoordenboek is een abonnement nodig.

Het NGc wil met dit werk een verbinding maken tussen dove NGT-gebruikers, de Dovengemeenschap en alle mensen die gebaren gebruiken. Op deze manier wil het NGc bijdragen aan de zichtbaarheid van deze taal en wil het de positie versterken van dove NGT-gebruikers in de Nederlandse samenleving.

² Dove tolken zijn tolken NGT die zelf doof zijn.

1.3 Onderzoeksvragen

In deze subsidie-evaluatie beantwoorden we de volgende onderzoeksvragen:

- 1) Heeft het Nederlands Gebarent centrum de doelen behaald zoals gesteld in de instellingssubsidies (2019-2022)?
 - a) Wat voor toegevoegde waarde hebben de instellingssubsidies gehad voor:
 - i) Nederlandse Gebarentaal gebruikers (doven en slechthorenden) en hun familie/relaties (omgeving);
 - ii) Nederlandse Gebarentaal tolken;
 - iii) Nederlands met Gebarent gebruikers (verstandelijk beperkten, mensen met een spraak-taalstoornis of een vorm van autisme);
 - iv) Scholen en andere belanghebbende (zorg-)instellingen.
- 2) Wat zijn verbeterpunten voor het Nederlands Gebarent centrum?
 - a) Welke aanbevelingen zijn er voor het Nederlands Gebarent centrum op basis van de verbeterpunten?
- 3) Zou het (online) gebarentwoordenboek van het Nederlands Gebarent centrum vrij toegankelijk moeten worden gemaakt?
- 4) Is het ministerie van OCW (directie Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning) het geschikte departement om beleid te voeren voor het Nederlands Gebarent centrum?
- 5) Geeft deze evaluatie aanleiding tot het (opnieuw) verstrekken en verhogen van een instellingssubsidie aan het Nederlands Gebarent centrum door het ministerie van OCW?

2 Onderzoeksopzet

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, maakten we gebruik van vijf verschillende onderzoeksonderdelen: een documentanalyse, perspectieven van NGT- en NmG-gebruikers, expertinterviews, een interview met beleidsmakers van het NGc en interviews met beleidsambtenaren van de ministeries van OCW, SZW, VWS, JenV en BZK. Bij de planning en uitvoering van dit onderzoek hebben we ondersteuning gehad van een klankbordgroep.

2.1 Klankbordgroep

Ter ondersteuning van het onderzoek is een klankbordgroep samengesteld. In overleg met de opdrachtgever bestond deze groep uit de volgende personen: Prof. dr. Floris Roelofsen; Anna Schuurman, Msc; en Martine Wattel, Med. Om een idee te krijgen van de ervaring en expertise van deze klankbordgroep, beschrijven we hieronder hun functies. Echter, elk van deze personen heeft ons van advies voorzien op persoonlijke titel.

- **Prof. dr. Floris Roelofsen:** taalwetenschapper aan de Universiteit van Amsterdam (UvA) met expertise in NGT, oprichter van Signlab Amsterdam (interdisciplinaire onderzoeksgroep van de UvA), tevens ouder van een doof kind (horend).

- **Anna Schuurman, Msc:** bestuurslid Doof Centraal, orthopedagoog o.a. werkzaam binnen dove en slechthorende gezinnen, voormalig projectmanager bij Stichting Groot Gebaar en ouder van een doof kind (horend).
- **Martine Wattel, Med:** oprichter van Stichting IN Gebaren en docent Dovenstudies bij de opleiding Docent/Tolk NGT aan de Hogeschool Utrecht (doof).

Deze klankbordgroep heeft ons geholpen bij het maken van beslissingen rondom de opzet van ons onderzoek. Zij dachten mee over bijvoorbeeld toegankelijkheid van de vragenlijsten en de focusgroepen en informeerden en adviseerden ons over gevoeligheden die kunnen spelen. Ook bij de uitvoering van het onderzoek bleef de klankbordgroep beschikbaar voor advies. Omdat zij goed bekend zijn met het werk van het NGc en de mogelijke toegevoegde waarde en verbeterpunten die NGT-gebruikers ervaren, gaven zij bijvoorbeeld ook input bij het ontwerpen van de vragenlijst en de gespreksleidraden.

2.2 Documentanalyse

Om zicht te krijgen op de uitgevoerde activiteiten van het NGc is een documentanalyse uitgevoerd. Deze documentanalyse heeft als doel om de volgende aspecten in kaart te brengen:

- 1) De doelen van het NGc onder de instellingssubsidie
- 2) De beoogde activiteiten van het NGc binnen deze doelen
- 3) De activiteiten en doelen die daadwerkelijk zijn gerealiseerd

Om deze analyse uit te voeren is gebruik gemaakt van drie type documenten van het NGc, namelijk: (a) het activiteitenplan, (b) het jaarverslag en (c) het financiële jaarverslag. Het activiteitenplan wordt ieder jaar aan het ministerie van OCW overlegd om de doelen en activiteiten voor het komende

kalenderjaar te communiceren. In het jaarverslag, dat na afloop van ieder kalenderjaar verschijnt op de website van het NGc, wordt verslag gedaan van de daadwerkelijk uitgevoerde activiteiten. Het financiële jaarverslag geeft inzicht in de verschillende uitgaven per activiteit ten opzichte van de begroting onder de instellingssubsidie van het NGc.

De doelen van het NGc zijn niet meetbaar zijn opgesteld. Het is daarom lastig om vanuit de documentanalyse een antwoord te geven op de vraag of de doelen zijn behaald. Vanuit de activiteitenplannen en de jaarverslagen is het wel mogelijk om te onderzoeken in hoeverre geplande activiteiten daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Dat is de focus van de documentanalyse.

De documentanalyse is uitgevoerd in Excel door middel van een vooraf opgesteld invulschema, zie Tabel 1. Dit schema is ingevuld voor de jaren 2019, 2020, 2021 en 2022³.

Tabel 1. Vooraf opgesteld invulschema documentanalyse

Jaartal					
Doel	Activiteiten	Sub-activiteiten	Uitgevoerd	Conclusie	Opmerkingen
[informatie invoegen uit documenten]	[informatie invoegen uit documenten]	[informatie invoegen uit documenten]	[informatie invoegen uit documenten]	[informatie invoegen uit documenten]	[informatie invoegen uit documenten]

2.3 Perspectieven van NGT- en NmG-gebruikers

In het derde onderzoeksonderdeel deden we kennis op over de perspectieven van NGT- en NmG-gebruikers over het NGc, verbeterpunten en het gebruik van het gebarenwoordenboek.

³ Tijdens de uitvoering van dit onderzoek waren de documenten voor 2023 nog niet beschikbaar. Deze zijn daarom niet geanalyseerd.

We verkregen deze informatie middels een digitale vragenlijst en middels focusgroepen.

Vragenlijst

Constructie vragenlijst

Met een digitale vragenlijst hebben we een groot aantal perspectieven van NGT- en NmG-gebruikers opgehaald. In de vragenlijst vroegen we voor verschillende activiteiten van het NGc wat de toegevoegde waarde van die activiteit is voor de respondent zelf, voor de taalgemeenschap en voor de vitaliteit van de NGT. Daarnaast hebben we voor iedere activiteit gevraagd welke verbeterpunten de respondenten zien. Naast de antwoordopties konden respondenten ook zelf verbeterpunten aandragen via een optie 'anders, namelijk...'. In de vragenlijst hebben we ook nagevraagd in hoeverre respondenten gebruik maken van het gebarenwoordenboek, en in hoeverre de lidmaatschapskosten belemmerend voor hen zijn. Zie Bijlage 1 voor de volledige vragenlijst.

Toegankelijkheid

Voor veel dove mensen is NGT hun moedertaal en Nederlands een tweede taal. Voor een aantal dove mensen is het lezen van geschreven Nederlands niet vanzelfsprekend. De vragenlijst was daarom tweetalig: de vragen en antwoorden waren zowel in het Nederlands (in geschreven vorm) als in NGT (met video's) opgenomen.

Gebarenwoordenboek

* Hoe belangrijk is het gebarenwoordenboek volgens u voor de taalgemeenschap?

- ☐ 1. Niet belangrijk
- ☐ 2. Een beetje belangrijk
- ☐ 3. Heel belangrijk
- ☐ 4. Dat kan ik niet beoordelen

Een screenshot van de tweetalige vragenlijst die is ontwikkeld voor dit onderzoek

Respons vragenlijst

De vragenlijst richtte zich op iedereen die NGT of NmG gebruikt. In de vragenlijst is hier aan het begin een selectievraag over opgenomen.

In totaal hebben 281 respondenten de vragenlijst ingevuld. Ruim driekwart van de respondenten (n=219) gebruikt NGT en ruim de helft van de respondenten (n=156) gebruikt NmG. Twee respondenten hebben aangegeven dat ze geen NGT, NmG en/of diensten van het NGc gebruiken. Deze respondenten zijn niet meegenomen in de analyses, wat de totale respons op 279⁴ brengt.

Verschillende doelgroepen hebben de vragenlijst ingevuld. In het onderzoek maken we onderscheid tussen respondenten die zelf

4 214 respondenten hebben de vragenlijst volledig ingevuld.

doof of slechthorend zijn, gezinsleden⁵ (ouders en kinderen) van dove en slechthorende mensen, tolken en docenten NGT, en onderwijs-/zorgprofessionals. In de categorie ‘overig’ vallen respondenten die onderzoeker zijn of interesse in NGT hebben (zie Tabel 2).

Tabel 2. Aantal respondenten per doelgroep⁶

Doelgroep	n
Dove/slechthorende mensen	133
Gezinsleden van dove en slechthorende mensen	63
Tolk of docent NGT	68
Werkzaam als onderwijs-/zorgprofessional	69
Overig	10

Analyse vragenlijst

We analyseerden de data van de vragenlijst met beschrijvende statistieken in SPSS. Hierbij hebben we onderscheid gemaakt per doelgroep. In de vragenlijst zaten ook enkele open vragen en respondenten konden met de optie ‘anders namelijk...’ per activiteit verbeterpunten aandragen die nog niet als antwoordoptie in de vragenlijst verwerkt waren. We hebben de open antwoorden gegroepeerd op inhoud. Vervolgens hebben we open antwoorden, die nog niet genoemd waren in de lijst met verbeterpunten maar wel vaker terugkomen, samengevat en per activiteit beschreven.

5 Bij het uitzetten van de vragenlijst richtten we ons op ouders van dove/slechthorende kinderen en ouders van kinderen die om een andere reden (bijvoorbeeld autisme of TOS) gebaren gebruiken. De respons van deze laatste groep was zeer laag, waardoor we gezinsleden als een enkele categorie meenemen. Hierbij horen ook kinderen van dove/slechthorende ouders.

6 Respondenten konden meerdere antwoordopties aanvinken, waardoor het totaal aantal van alle doelgroepen meer is dan het totaal aantal respondenten.

Focusgroepen

In focusgroepen bespraken we de waarde en verbeterpunten van activiteiten van het NGc voor individuele deelnemers en voor de gebarentaalgemeenschap in zijn geheel. Focusgroepen geven de mogelijkheid om meer open antwoorden, nuance, en diepgang aan het licht te brengen. Dit vormde een aanvulling op de data die we uit de vragenlijst verkregen. Zie Bijlage 2 voor de gespreksleidraad voor de focusgroepen.

In totaal organiseerden we vijf focusgroepen met drie verschillende doelgroepen: dove en slechthorende mensen (totaal acht deelnemers), ouders van dove en slechthorende kinderen (totaal vier deelnemers) en tolken NGT (totaal vijf deelnemers). Een deel van de deelnemers is in het dagelijks leven actief bezig met het informeren van organisaties, dove en horende mensen over doofheid, NGT, toegankelijkheid en inclusiviteit.

2.4 Expertinterviews

Om de waarde van het NGc voor diverse doelgroepen en eventuele verbeterpunten in kaart te brengen, zijn drie individuele interviews gehouden met experts op het gebied van NGT en de Dovengemeenschap. Deze experts zijn geselecteerd omdat ze zicht hebben op 1) de waarde van het NGc voor verschillende NGT-gebruikers, 2) de ontwikkeling van de NGT als taal, en 3) verbeterpunten voor het NGc. We gebruikten een overzicht van de verschillende activiteiten van het NGc als topiclist voor deze gesprekken.

De duur van de interviews varieerde van 40 tot 60 minuten. De gesprekken werden gevoerd met de volgende drie experts:

- **Dr. Onno Crasborn** – Voormalig hoogleraar Nederlandse Gebarentaal aan de Radboud Universiteit en voormalig lid van het Adviescollege NGT

- **Prof. dr. Floris Roelofsen** – Hoogleraar Taalwetenschappen en Kunstmatige Intelligentie aan de Universiteit van Amsterdam, oprichter van SignLab Amsterdam, het lab voor gebarentaalonderzoek van de Universiteit van Amsterdam
- **Em. Prof. dr. Beppie van den Bogaerde** – Emeritus-hoogleraar Nederlandse Gebarentaal aan de Universiteit van Amsterdam en voormalig lector Dovenstudies aan de Hogeschool Utrecht

2.5 Interview beleidsmakers NGc

Om na te gaan in hoeverre de doelen van het NGc zijn behaald, zijn we op locatie in gesprek gegaan met drie beleidsmakers van het NGc. Bij het interview was een tolk NGT aanwezig. In het gesprek kwamen o.a. de activiteiten, het bereik en de financiering van het NGc aan bod. Zie Bijlage 3 voor de interviewleidraad.

2.6 Interview beleidsmakers ministeries

Om na te gaan of het ministerie van OCW (directie Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning) het geschikte departement is om beleid te voeren voor het NGc, gingen we in gesprek met beleidsmakers van het ministerie van OCW, SZW, VWS, JenV en BZK.

We verkenden binnen welke andere directies de beleidsvoering voor het NGc passend zou kunnen zijn. Hiervoor gebruikten we het OCW-organogram en gingen we na door welke directies organisaties met deels vergelijkbare doelstellingen – zoals De Fryske Akademy en de Nederlandse Taalunie – worden gesubsidieerd. Het gesprek duurde 45 min.

3 Activiteiten NGc

Het NGc ontving in de afgelopen vijf jaar een instellingssubsidie vanuit het ministerie van OCW voor het ontplooien van verschillende activiteiten. Voor de periode 2019-2022 bedroeg dit 487.000 euro per jaar. In verband met gestegen (personeels)kosten is dit bedrag per 1 januari 2023 verhoogd naar 550.000 euro. Deze instellingssubsidie vormt de hoofdkomst van het NGc waarmee het activiteiten kan organiseren om verschillende doelen te bereiken. Om na te gaan of het NGc de doelen onder de instellingssubsidies heeft behaald, zijn de inzichten uit de documentanalyse en het interview met beleidsmakers van het NGc gebruikt. Omdat de doelen niet meetbaar zijn opgesteld, richtten we ons tijdens deze onderzoeksonderdelen op de vraag in hoeverre geplande activiteiten van het NGc daadwerkelijk zijn uitgevoerd.

3.1 Documentanalyse

De bevindingen van de documentanalyse worden besproken aan de hand van drie aspecten: (a) de doelen van het NGc onder de instellingssubsidies, (b) de beoogde activiteiten van het NGc om de doelen in de instellingssubsidies te behalen, en (c) de activiteiten die daadwerkelijk zijn gerealiseerd om de doelen in de instellingssubsidies te behalen.

Doelen NGc

In de activiteitenplannen van alle onderzochte jaren (2019–2022) valt te lezen dat de activiteiten van het NGc worden gecategoriseerd onder drie pijlers:

- Informatievoorziening en monitoring
- Beheer van NGT en taalbeleid NmG
- Productontwikkeling

Van deze drie pijlers worden ‘informatie/monitoring’ en ‘beheer NGT en taalbeleid’ verder uitgewerkt door het NGc.

Beoogde activiteiten binnen ‘informatievoorziening en monitoring’

Om het doel ‘informatievoorziening en monitoring’ te bewerkstelligen heeft het NGc één subdoel waaronder verschillende activiteiten vallen. In Tabel 3 worden enkele voorbeelden van activiteiten weergegeven die terugkomen in het activiteitenplan.

Tabel 3. Voorbeelden van geplande activiteiten onder doel 'Informatievoorziening en monitoring'.

Subdoel	Voorbeeld van activiteiten uit activiteitenplan
'Informatie en voorlichting op het gebied van NGT en NmG via stands, colleges, lezingen, publicaties, en ondersteuning aan derden.'	Lezingen geven op zowel nationale als internationale congressen.
	Colleges worden gegeven o.a. aan de Hogeschool Utrecht, opleiding Tolk/Docent Dovenstudies en informatie wordt gegeven aan publieke instellingen zoals musea, scholen ⁷ en de Rijksoverheid. Daarnaast geven we informatie via de website, op telefonische vragen en via email.
	De informatie-stands zijn landelijk op het gebied van dovenonderwijs, logopedie en onderwijs en zorg aan mensen met een verstandelijke beperking.
	Aanbieden van laagdrempelige workshops NmG geven aan mensen die gebaren ter ondersteuning willen gebruiken voor uiteenlopende doelgroepen.

Beoogde activiteiten binnen 'beheer van NGT en taalbeleid NmG'

Binnen het doel 'beheer van NGT en taalbeleid' onderscheidt het NGc in elk jaar vier subdoelen waaronder verschillende activiteiten vallen (zie Tabel 4). Voor 2019, 2020 en 2021 zijn deze subdoelen hetzelfde, voor 2022 wordt 'grammaticaal onderzoek' vervangen door 'toegepast taalwetenschappelijk onderzoek'. In Tabel 5 worden enkele voorbeelden van activiteiten weergegeven die terugkomen in het activiteitenplan.

⁷ Dit gebeurt op aanvraag. Meestal gaat het om Hbo-instellingen en VSO-scholen, maar ook reguliere basisscholen kunnen informatie aanvragen of door het NGc worden doorverwezen naar een juiste informatiebron (bijvoorbeeld een NGT-docent.)

Tabel 4. Voorbeelden van geplande activiteiten onder doel 'beheer van NGT en taalbeleid' NGC

Subdoel	Voorbeeld van activiteiten uit activiteitenplan
Uitbreiding van taaldatabank NGT: nieuw lexicon en uitbreiding van gegevens van bestaande records.	Het verzamelen en vastleggen van gebaren, verzamelen en vastleggen van regionale variatie, ontwikkelen van nieuw (specifiek) lexicon; het vastleggen van gebaren, zinnen en uitleg in films; het vastleggen van historisch materiaal en invoer en controle van gegevens; het vrijgeven van gebaren en tekeningen voor online producten zoals het online gebarenwoordenboek en maak je eigen gebarenboek.
Multimedia (online) materiaal NGT en NmG	<ul style="list-style-type: none"> - Vernieuwing en herziening online gebarenwoordenboek - Uitbreiding Gebarenschat
Vertaalprojecten: verhaaltjes in NGT en NmG	Vertalen van het Voorleesboek en het prentenboek van het jaar in NGT en NmG. De vertaling wordt ter beschikking gesteld aan de scholen en aan ouders via de Gebarenschat ⁸ .
Grammaticaal/Toegepast taalwetenschappelijk onderzoek	<ul style="list-style-type: none"> - Uitbreiding van het lexicon van NGT en andere gebarentalen - Etymologisch onderzoek

Gerealiseerde activiteiten

Aan de hand van de activiteitenplannen en jaarverslagen zijn de geplande activiteiten en de daadwerkelijk uitgevoerde activiteiten met elkaar vergeleken. Uit deze vergelijking kan worden geconcludeerd dat het NGC over het algemeen alle geplande activiteiten uitvoert. Als het gaat om de enkele activiteiten die niet zijn uitgevoerd dan vallen er twee zaken op.

⁸ De vertaalde prentenboeken zijn via de website van het NGC drie jaar lang vrij toegankelijk voor iedereen. Met een abonnement op de Gebarenschat (15,95 euro per jaar) zijn ook oudere vertalingen en andere NGT-materiaal voor kinderen toegankelijk.

Ten eerste konden sommige activiteiten geen doorgang vinden door de Covid-19 pandemie. Ten tweede valt op dat onder het subdoel ‘vertaalprojecten: verhaaltjes in NGT en NmG’ niet alle voorgestelde activiteiten uit het activiteitenplan worden uitgevoerd. Zo is in elk jaar het doel om het voorleesboek en prentenboek van het jaar te vertalen. Echter, gebeurt dit alleen voor het prentenboek. Navraag bij het NGc leert dat de reden hiervoor is dat informatie vanuit de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB) niet goed doorkomt door wisselingen van personeel. Binnen hetzelfde subdoel lukt het ook niet om in samenwerking met Sprong Vooruit (ontwikkelaar leermiddelen voor dove en slechthorende leerlingen) te werken aan het toegankelijk maken van verhalen in het kader van de leesmethode die gebruikt wordt door Kentalis en Auris. Het NGc geeft aan dat deze opdracht bij Sprong Vooruit is blijven liggen, wederom door een wisseling van personeel in een werkgroep.

3.2 Interview beleidsmakers NGc

De beleidsmakers van het NGc geven aan dat zij over het algemeen de gestelde doelen hebben behaald. Allereerst zijn de subdoelen onder ‘informatievoorziening en monitoring’ behaald. De persconferenties tijdens de Covid-19 pandemie hebben de belangstelling voor NGT in Nederland vergroot en het bereik van deze activiteiten was daardoor groter dan daarvoor. Door alle aandacht weten meer mensen het NGc beter te bereiken en de status van NGT is gegroeid. De geïnterviewden geven aan dat ze natuurlijk altijd méér willen, maar binnen de ruimte die het NGc heeft zijn de beleidsmakers van mening dat ze hier zo goed mogelijk op hebben ingespeeld. De beleidsmakers geven aan dat het nu van belang is om dit vast te houden.

De subdoelen binnen ‘Beheer NGT en Taalbeleid’ zijn volgens de beleidsmakers ook behaald. Tijdens de Covid-19 pandemie kon het

NGc minder goed aan de slag met het opbouwen van het lexicon, doordat Het Gebarenatelier – de werkgroep van dove mensen uit verschillende regio's die samenkomt om nieuwe gebaren vast te stellen – in deze periode niet fysiek kon samenkomen.

Communiceren via Teams of Zoom met een groep dove mensen die in NGT communiceren werkte in de praktijk niet goed.

Hierdoor waren online bijeenkomsten minder effectief. Hierdoor zijn er minder nieuwe gebaren vastgelegd dan in voorgaande jaren. Het maken van opnames van gebaren was in deze periode ook minder, met name het opnemen van voorbeeldzinnen zodat de gebaren ook in context geplaatst kunnen worden. Dit soort actuele gebeurtenissen zorgen ervoor dat het NGc op andere manier juist wel met lexiconwerk bezig is, omdat er veel nieuwe termen gebruikt worden, bijvoorbeeld in journaals. Met de oorlog in Oekraïne zijn bijvoorbeeld gebaren voor Oekraïense steden ontwikkeld en verspreid. Tolken NGT die dagelijks het journaal tolken gebruiken deze gebaren.

Het aanbod van boeken in NGT is zeer beperkt. Daarom probeert het NGc een bijdrage te leveren aan dit aanbod, door elk jaar het prentenboek van het jaar te vertalen. De drie meest recente vertalingen zijn vrij toegankelijk via de website van het NGc en worden gedeeld via social media. Voor toegang tot alle vertaalde prentenboeken is een abonnement nodig voor de Gebarenschat (15,95 euro per jaar). De beleidsmakers krijgen van bijvoorbeeld ouders van dove kinderen vaak teruggekoppeld dat zo'n boek heel vaak bekeken wordt. Bovendien functioneren deze vertalingen voor leraren en ouders als voorbeeld voor hoe zij boeken kunnen voorlezen in NGT of NmG.

3.3 Conclusie

De doelen van het NGc zijn niet specifiek meetbaar opgesteld en daardoor is een duidelijke conclusie over het behalen van deze

doelen niet mogelijk. Wel laat de documentanalyse zien dat de activiteiten die elk jaar worden gepland en voorgelegd aan het ministerie van OCW grotendeels worden uitgevoerd. Dat beeld wordt bevestigd in de interviews met de beleidsmakers van het NGc.

Dit is een eerste indicatie dat de doelen (a) informatievoorziening en monitoring en (b) beheer van NGT en NmG zijn behaald in 2019, 2020, 2021 en 2022. In het volgende hoofdstuk gaan we in op de waarde die de activiteiten van het NGc hebben voor gebarentaalgebruikers.

Uit zowel de realisatie van activiteiten uit de documentanalyse en de interviews met beleidsmakers blijkt wel één aandachtspunt, namelijk de ‘vertaalprojecten: verhaaltjes in NGT en NmG’ onder het doel ‘beheer van NGT en NmG’. Binnen dit doel zijn activiteiten zoals voorgesteld in de activiteitenplannen systematisch niet gerealiseerd. Het is belangrijk dat het NGc onderzoekt waarom deze activiteit geen doorgang vindt en wat ervoor nodig is om deze activiteiten in de toekomst wel te realiseren. Mogelijk speelt hier ook de hoogte van de subsidie een rol: de financiële jaarverslagen (zie hoofdstuk 7) laten zien dat het NGc – ondanks het niet uitvoeren van deze activiteit – geen budget overhoudt. Het is daarom de vraag of hier voldoende budget voor is.

4 De waarde van activiteiten

Om te onderzoeken wat de waarde is van de instellingssubsidies en wat verbeterpunten zijn voor het NGc beschrijven we per activiteit van het NGc en per doelgroep de resultaten van onze onderzoeksactiviteiten (de perspectieven van NGT- en NmG-gebruikers, en expertinterviews). Tot slot gaan we in op de rol die het NGc voor het onderwijs zou kunnen hebben.

4.1 Gebarenwoordenboek en uitbreiding taaldatabank

Een kerntaak van het NGc is het beheer van NGT en het voeren van taalbeleid. Hieronder valt het beheren van het online gebarenwoordenboek. Hierin staan ruim 16.000 standaardgebaren en regionale gebaren uit de NGT. Ongeveer 900 gebaren uit het gebarenwoordenboek zijn vrij toegankelijk. Voor toegang tot het volledige gebarenwoordenboek is een abonnement nodig (27,50 euro per jaar).

Perspectieven NGT- en NmG-gebruikers

Ruim 90 procent van de respondenten wist dat het NGc het online gebarenwoordenboek beheert. Aan de respondenten die zelf een abonnement hebben op het gebarenwoordenboek is gevraagd hoe belangrijk ze het gebarenwoordenboek vinden. Ruim drie kwart

van de respondenten vindt het gebarenwoordenboek heel belangrijk voor zichzelf, voor de taalgemeenschap en voor de vitaliteit van de NGT (zie Figuur 1). Er zijn geen opvallende verschillen tussen de doelgroepen zichtbaar (zie Tabel 5).

Figuur 1⁹. Waarde Gebarenwoordenboek (n=162)

Tabel 5. Waarde Gebarenwoordenboek: % heel belangrijk uitgesplitst naar doelgroep

	D/SH	Gezin	Tolk/docent NGT	Onderwijs- /zorgprofessional
Voor uzelf	79%	78%	77%	80%
Voor de taalgemeenschap	86%	78%	73%	85%
Voor de vitaliteit van NGT	88%	85%	81%	93%

9 Vanwege de afronding tellen de percentages niet precies op tot 100%.

Verbeterpunten

84 procent van de respondenten die een abonnement hebben op het gebarenwoordenboek, ziet verbeterpunten voor het gebarenwoordenboek. Deze verbeterpunten zijn vooral gericht op een groter aanbod aan gebaren, interactieve functies om gebaren te leren en het verbeteren van de functionaliteit van de website (zie Tabel 6).

Tabel 6. Verbeterpunten Gebarenwoordenboek

Verbeterpunt	% ja (n=142)
Meer aanbod/meer gebaren	76
Interactieve functies om gebaren te leren, zoals vertraagd afspelen	68
Verbeteren van de functionaliteit van de mobiele website	67
Het gebarenwoordenboek zou voor iedereen gratis toegankelijk moeten zijn	58
Verbeteren van de zoekfunctie op basis van Nederlands (van Nederlands naar NGT).	56
Versimpelde inlogprocedure	55
Verbeteren van de zoekfunctie op basis van NGT (van NGT naar Nederlands).	44
Gebaren zouden te zien moeten zijn vanuit verschillende hoeken	43
De kwaliteit van sommige opnames kan beter, bijvoorbeeld een hogere resolutie, meer contrast	33

In de open antwoorden komt vooral naar voren dat de respondenten graag een goed werkende online applicatie zouden willen om het gebarenwoordenboek toegankelijker en gebruiksvriendelijker te maken. Momenteel is het inloggen moeilijk met tweestapsverificatie, waardoor snel een gebaar opzoeken niet mogelijk is. Ook heeft een gezin meerdere abonnementen nodig, omdat inloggen alleen lukt als degene die het abonnement heeft aanwezig is. Andere genoemde verbeterpunten zijn:

- Flexibelere zoekfunctie, waarbij typefouten, enkelvoud/meervoud geen belemmering vormen;
- Optie om gebaren aan te vragen als deze niet vindbaar zijn;

- Snellere update van nieuwe gebaren;
- Bij ieder gebaar meer voorbeeldzinnen en synoniemen.

Aan het einde van de vragenlijst konden respondenten in een open vraag aangeven welke activiteit van het NGc zij het belangrijkste vinden. Respondenten geven aan dat zij het gebarenwoordenboek het belangrijkste vinden. Het gebarenwoordenboek helpt hen om hun kennis van de NGT uit te breiden en te onderhouden, en om de taal toegankelijk te maken voor een breed publiek.

Focusgroep dove en slechthorende mensen

De dove en slechthorende mensen binnen de focusgroep zijn allemaal bekend met het gebarenwoordenboek en vinden het belangrijk dat dit bestaat. Ze vinden het belangrijk dat ze in het gebarenwoordenboek alle componenten van een gebaar (zoals orale componenten en precieze handvorm) kunnen opzoeken. Het is prettig en goed voor de status van NGT dat alle gebaren terug te vinden zijn op een vaste plek. De deelnemers vinden het ook goed dat het mensen die gebarentaal willen leren via het gebarenwoordenboek toegang hebben tot veel informatie.

De deelnemers zouden graag zien dat er meer aandacht is voor verschillende varianten in het gebarenwoordenboek. Volgens de deelnemers is dit nu onvoldoende het geval. Voor veel Nederlandse woorden wordt maar één gebaar gegeven, terwijl er in de praktijk vaak meerdere gebaren gebruikt worden. Het delen van deze synoniemen zorgt volgens de deelnemers voor een rijkere taal. Ook zouden deelnemers graag zien dat ze ergens kunnen aangeven welke woorden ze nog missen in het gebarenwoordenboek.

Daarnaast noemen de deelnemers dat de zoekfunctie gebruiksvriendelijker mag. Nu is een gebaar alleen te vinden als een woord precies goed geschreven wordt. Juist voor dove en slechthorende mensen voor wie Nederlands niet hun eerste taal is, is dit niet makkelijk.

Focusgroep ouders

In de focusgroep met ouders kwam naar voren dat het gebarenwoordenboek door de meeste ouders veel gebruikt wordt. De ouders die wij spraken zijn zelf horend en geen native signers. Het gebarenwoordenboek helpt hen om hun eigen gebarenschat te vergroten en om hun dove kinderen correcte gebaren aan te bieden. Belangrijke knelpunten volgens ouders zijn de toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid van het gebarenwoordenboek. Het zou helpend zijn als van het gebarenwoordenboek een toegankelijke app gemaakt wordt. Hierbij noemden de ouders dat er in het veld veel verschillende initiatieven ontstaan om gebaren aan te bieden. Zij vinden het echter de taak van het NGc om één complete app aan te bieden.

Focusgroep tolken NGT

Tolken geven aan dat het gebarenwoordenboek belangrijk is voor hun werk. Zij zoeken regelmatig specifieke gebaren op. Ze vinden het ook belangrijk dat dove mensen en mensen uit hun omgeving die (nog) niet NGT-vaardig zijn weten waar ze gebaren kunnen opzoeken. Er is tegenwoordig steeds meer aanbod van gebarenkennis op verschillende platforms, maar het NGc blijft het kenniscentrum waar je betrouwbare informatie kan opzoeken. Een deel van de tolken vindt dat de gebruiksvriendelijkheid van het gebarenwoordenboek beter kan. Zo zijn gebaren soms lastig te vinden doordat de website alleen een specifieke schrijfwijze van een woord herkent. Ook hebben zij behoefte aan een goedwerkende app of mobiele website, zodat ze snel terplekke een gebaar kunnen opzoeken.

Expertinterviews

Alle experts zijn het erover eens dat uitbreiding van de taalatabank NGT van grote waarde is. Het uitbreiden van de taalatabank is volgens hen belangrijk voor de status van de NGT,

het behoud en de levensvatbaarheid ervan. Als gebaren niet goed worden gedocumenteerd, is dit bedreigend voor een kwetsbare taal als NGT. Een van de experts voegt hieraan toe dat het NGc in Nederland hierin momenteel een onmisbare functie vervult.

Deelconclusie

Zowel uit de vragenlijst als uit de gevoerde gesprekken komt naar voren dat NGT- en NmG-gebruikers en experts het gebarenwoordenboek erg belangrijk vinden. Het helpt hen om gebaren correct te leren en aan te bieden. Ook is het gebarenwoordenboek belangrijk voor de vitaliteit van de NGT: het helpt mensen om NGT te leren en het is een manier om de taal te documenteren.

NGT- en NmG-gebruikers zouden graag meer inhoud zien in het gebarenwoordenboek: meer gebaren en meer voorbeeldzinnen. Ook missen zij nu een optie waar ze kunnen aangeven welke woorden zij nog missen in het gebarenwoordenboek. Ten slotte kan de gebruiksvriendelijkheid van het gebarenwoordenboek beter, zodat dit beter aansluit bij de manier waarop het gebarenwoordenboek in de praktijk wordt gebruikt: er is behoefte aan een goedwerkende mobiele app, de inlogprocedure wordt als belemmering ervaren en de zoekfunctie zou makkelijker kunnen werken, ook bij spelfouten en synoniemen. Een gebruiksvriendelijker gebarenwoordenboek zou men in de praktijk vaker raadplegen.

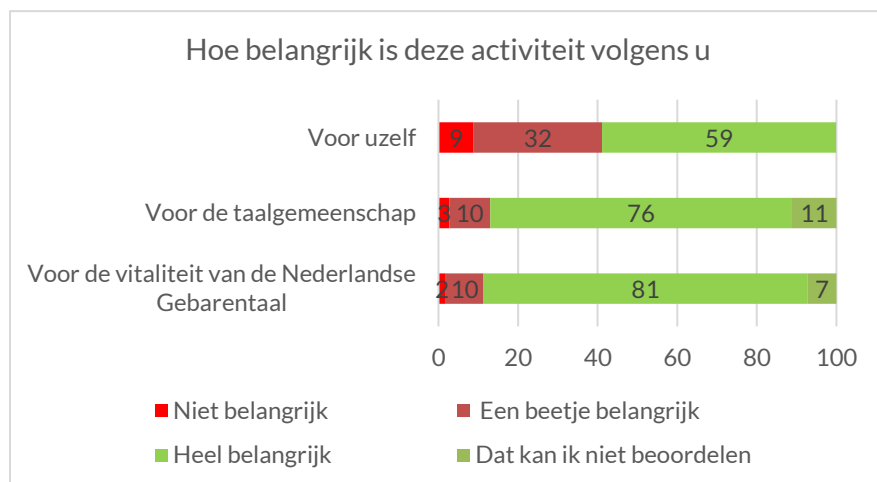
4.2 Standaardisatie en nieuwe gebaren

Het NGc werkt ook aan standaardisatie van de NGT en stelt nieuwe gebaren (bijvoorbeeld voor nieuwe termen uit de actualiteit) vast. Dit gebeurt met het Gebarenatelier. Het Gebarenatelier is een bijeenkomst van een groep dove NGT-gebruikers uit verschillende regio's en met verschillende leeftijden en expertises. Zij gaan elk binnen hun eigen kringen na welke gebaren worden gebruikt voor nieuwe termen en brengen deze in tijdens de bijeenkomst.

Gezamenlijk stellen ze zo een nieuw gebaar vast. Verspreiding van nieuwe gebaren vindt plaats via social media, maar bijvoorbeeld ook via journaaltolken.

Perspectieven NGT- en NmG-gebruikers

Ruim 90 procent van de respondenten weet dat het NGc werkt aan de standaardisatie van de NGT en nieuwe gebaren vaststelt. Ruim drie kwart van deze respondenten vindt de activiteit belangrijk voor de taalgemeenschap en de vitaliteit van de gebarentaal. Ongeveer zestig procent vindt deze activiteit ook belangrijk voor zichzelf (zie Figuur 2). Hierbij valt het op dat dove en slechthorende mensen en hun gezinsleden deze activiteiten met name belangrijk vinden voor de taalgemeenschap en de vitaliteit van de NGT. In vergelijking met tolken/docenten NGT en onderwijs-/zorgprofessionals hechten zij relatief minder belang aan deze activiteit voor zichzelf (zie Tabel 7).

Figuur 2. Waarde Standaardisatie en vaststellen nieuwe gebaren (n=226)

Tabel 7. Waarde Standaardisatie en vaststellen nieuwe gebaren: % heel belangrijk uitgesplitst naar doelgroep

	D/SH	Gezin	Tolk/docent NGT	Onderwijs- /zorgprofessional
Voor uzelf	63%	60%	69%	67%
Voor de taalgemeenschap	75%	81%	67%	80%
Voor de vitaliteit van NGT	81%	85%	78%	87%

Verbeterpunten standaardisatie en vaststellen nieuwe gebaren

Ruim vijftig procent van de respondenten die met deze activiteit bekend zijn, ziet verbeterpunten voor de standaardisatie van gebaren en het vaststellen van nieuwe gebaren. Met name zouden de respondenten meer transparantie willen over het taalbeleid waarop keuzes voor gebaren worden gebaseerd (zie Tabel 8).

Tabel 8. Verbeterpunten Standaardisatie en vaststellen nieuwe gebaren

Verbeterpunt	% ja (n=139)
Transparantie over het taalbeleid waarop keuzes voor gebaren worden gebaseerd	62
Draagvlak voor nieuwe gebaren/standaardisatie binnen de taalgemeenschap	54
De snelheid en de manier van verspreiding van nieuwe gebaren	45
Bekendheid van deze activiteiten in de taalgemeenschap	39
De snelheid waarmee de woordenschat wordt uitgebreid	37
Het aantal nieuwe gebaren dat wordt vastgesteld	35
De mate waarin de taalgemeenschap wordt gerepresenteerd in werkgroepen en in het Gebarenatelier	30

In de open antwoorden komt naar voren dat er voldoende aandacht moet blijven bestaan voor verschillende varianten van gebaren en dialecten. Voor sommige gebaren zijn al varianten opgenomen in het gebarenwoordenboek. Deze varianten ziet een groep respondenten graag vaker expliciet terugkomen in het gebarenwoordenboek. Daarnaast zouden respondenten graag

willen dat een bredere groep dove mensen mee kan beslissen bij de keuze voor nieuwe gebaren.

Focusgroep dove en slechthorende mensen

De meeste dove en slechthorende mensen in de focusgroepen zijn ermee bekend dat er vanuit het NGc nieuwe gebaren worden vastgesteld. Ze vinden het belangrijk dat de taal zich ontwikkelt en daar speelt het vastleggen van nieuwe gebaren een rol van betekenis in. De deelnemers vinden het goed dat er gebaren worden vastgesteld voor termen uit de actualiteit die worden gebruikt door journaaltolken. Wel geven ze aan dat er soms zoveel nieuwe termen zijn, dat de journaaltolken niet altijd meer goed te volgen zijn.

Het proces waarmee nieuwe gebaren voor andere termen worden vastgesteld (Het Gebarenatelier) is volgens veel deelnemers niet duidelijk genoeg. Dit zorgt er volgens hen voor dat er binnen de Dovengemeenschap niet altijd draagvlak is voor de nieuwe gebaren. Sommige deelnemers hebben het gevoel dat deze van bovenaf worden opgelegd, terwijl er soms al andere gebaren in omloop zijn. Ook hebben sommige deelnemers het idee dat Groningse varianten van gebaren vaker worden gekozen als standaardgebaren en dat mensen die andere varianten gebruiken zich hieraan moeten aanpassen.

De deelnemers vinden het belangrijk dat er meer draagvlak gecreëerd wordt voor de keuze voor bepaalde standaardgebaren binnen de gebarentaalgemeenschap. Wat volgens de deelnemers kan helpen is:

- Meer transparantie over de werkwijze van Het Gebarenatelier, bijvoorbeeld door een video te delen over Het Gebarenatelier en de manier waarop hierbinnen besluitvorming plaatsvindt;
- Input vragen aan de Dovengemeenschap (bijvoorbeeld door het insturen van video's) over welke gebaren al worden gebruikt en welke gebaren men graag zou willen gebruiken;

- Eerst binnen de Dovengemeenschap polsen welke gebaren al worden gebruikt, vóórdat er naar het buitenland wordt gekeken;
- Een terugkoppeling waarin het NGc nagaat of de Dovengemeenschap het gekozen gebaar fijn vindt, bijvoorbeeld in de vorm van een poll.

Focusgroep ouders

De ouders geven aan dat ze de standaardisatie een belangrijke taak vinden van het NGc. Zeker nu de NGT is erkend als officiële taal, is het essentieel om overeenstemming in gebaren te blijven zoeken. Dit is volgens hen belangrijk om versnippering van de taal te voorkomen. Daarnaast is het prettig dat er ruimte blijft voor regionale variatie. De ouders vinden het positief dat er recent meer aandacht is voor diversiteit in het aanbod aan nieuwe gebaren en dat in het gebarenwoordenboek zelf meer verschillende achtergronden terugkomen.

Focusgroep tolken NGT

Voor de uitvoering van hun beroep vinden de tolken het fijn dat nieuwe gebaren door het NGc worden vastgesteld. Hierdoor hebben zij altijd een gebaar voor handen om aan te bieden in een tolksituatie. De snelheid waarmee nieuwe gebaren worden vastgesteld ligt volgens sommige tolken de laatste jaren ook hoger dan voorheen. De tolken vinden de werkwijze van Het Gebarenatelier erg gedegen, maar sommige tolken vragen zich af in hoeverre Het Gebarenatelier de Dovengemeenschap als geheel vertegenwoordigt en in hoeverre nieuwe gebaren door de gemeenschap gedragen worden. Soms merken ze dat nieuw vastgestelde gebaren niet altijd overeenkomen met de gebaren die in de praktijk gebruikt worden. Als dit in tolksituaties gebeurt, dan stemmen zij onderling met de klant af welk gebaar zij gebruiken voor een bepaalde term. Volgens de tolken zou het goed zijn als naast de gestandaardiseerde gebaren ook bottom-up binnen de

gemeenschap wordt geïnventariseerd welke varianten gebruikt worden en als deze varianten ook worden opgenomen in de databank.

Ook vinden sommige tolken dat het NGc informatie hierover zichtbaarder mag delen, zodat meer mensen bereikt worden. Dit kan bijvoorbeeld via diverse social media, maar zij noemen ook uitzendtijd op de Publieke Omroep als wens.

Expertinterviews

De experts verschillen van mening over het vaststellen van nieuwe en standaardgebaren. Een expert vindt dat het NGc meer descriptief te werk zou moeten gaan en zou moeten documenteren welke gebaren er in de praktijk gebruikt worden. Het vaststellen van nieuwe gebaren is volgens deze expert meer normatief: de term 'standaardgebaar' lijkt een soort keurmerk, waarmee deze variant meer status krijgt.

De andere twee experts staan positiever tegenover deze activiteit. Het vaststellen van nieuwe gebaren is volgens een van hen weliswaar een bijzondere activiteit: dit gebeurt immers voor andere talen niet, maar het bestaan van standaardgebaren heeft ook voordelen. Het helpt bijvoorbeeld mensen die NGT leren. Zij hoeven niet heel veel varianten te leren zonder dat ze weten welke varianten in de praktijk veel wordt gebruikt. In plaats daarvan weten ze dat iedereen je in ieder geval begrijpt als je het standaardgebaar leert. Ook tolken moeten kiezen welk gebaar zij gebruiken voor een term. Met een groot of onbekend publiek is het praktisch als er een standaardgebaar is, zodat verschillende tolken daarin dezelfde keuze maken. Standaardisatie zorgt dus ook in (onder andere) het onderwijs en publieke aangelegenheden voor duidelijkheid. Deze experts zijn positief over de procedure waarmee nieuwe gebaren worden vastgesteld. Het NGc spant zich volgens hen in om nieuwe gebaren zo representatief mogelijk te maken, door mensen uit verschillende regio's en uit verschillende leeftijdsgroepen te raadplegen.

Deelconclusie

Uit verschillende gesprekken blijkt dat de standaardisatie van NGT en het vaststellen van nieuwe gebaren activiteiten zijn waarover respondenten verschillen van mening.

Over het algemeen is de waarde van deze activiteit duidelijk. Voor tolken en mensen die NGT leren is het prettig als zij weten welke gebaren zij kunnen gebruiken. Ook is het voor de NGT goed dat het aantal gebaren groeit en dat er voor steeds meer situaties gebaren beschikbaar zijn. Het blijft volgens respondenten wel belangrijk om oog te houden voor regionale varianten en om deze ook een duidelijke plek in de taaldatabase te geven.

Daarnaast is het goed dat het NGc de actualiteit volgt en aan de hand daarvan nieuwe gebaren vaststelt.

Wel komt uit de gesprekken en de vragenlijst naar voren dat er soms onvoldoende draagvlak is voor nieuwe gebaren. Sommige dove en slechthorende mensen hebben het gevoel dat de standaardgebaren hen van bovenaf worden opgelegd en dat de gebaren die zij gebruiken niet meer goed zijn. Wat zou kunnen helpen om het draagvlak binnen de taalgemeenschap te vergroten is transparanter communiceren over de werkwijze van Het Gebarenatelier. Op dit moment is de manier waarop nieuwe gebaren worden gekozen voor veel mensen onbekend. Ook zouden dove en slechthorende mensen graag meer inspraak willen in de besluitvorming over nieuwe gebaren.

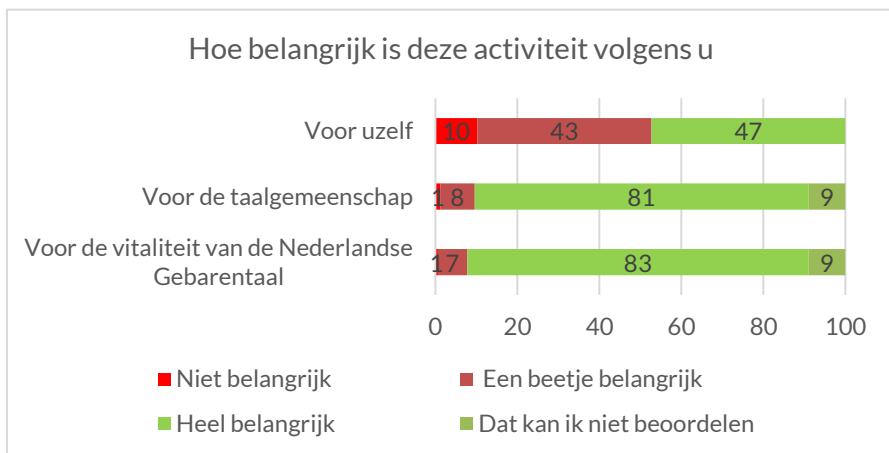
4.3 Informatie en voorlichting

Een taak van het NGc is het geven van informatie en adviezen over de NGT en daaraan verwante onderwerpen. Hierbij is er veel aandacht voor het informeren van doelgroepen over standaard en nieuwe gebaren en de bewustwording van de eigen taal- en cultuurgeschiedenis. Het NGc verzorgt bijvoorbeeld een inhoudelijke bijdrage aan evenementen en bijeenkomsten zoals

WereldDovendag, de Leesvertelwedstrijd, een NGT-gala georganiseerd door Dovenschap, het Simea-congres. Het NGc vindt dit belangrijk omdat veel dove mensen niet zijn opgegroeid in dove gezinnen. Bovendien is veel kennis niet overgedragen in de tijd dat NGT verboden was op dovenscholen. Het is voor deze groep daarom minder vanzelfsprekend dat zij bekend zijn met de eigen taal- en cultuurgeschiedenis.

Perspectieven NGT- en NmG-gebruikers

Ruim drie kwart van de respondenten weet dat het NGc informatie en voorlichting geeft over NGT en NmG. Ruim tachtig procent van deze respondenten vindt deze activiteit heel belangrijk voor de taalgemeenschap en voor de vitaliteit van de Nederlandse Gebarentaal. Iets minder dan de helft van de respondenten vindt deze activiteit belangrijk voor zichzelf (zie Figuur 3). Hierbij valt het op dat dove en slechthorende mensen en hun gezinsleden deze activiteit belangrijker vinden, zowel voor zichzelf, voor de taalgemeenschap als de vitaliteit van de NGT, dan tolken/-docenten NGT en onderwijs-/zorgprofessionals (zie Tabel 9).

Figuur 3. Waarde Informatie en voorlichting (n=167)

Tabel 9. Waarde Informatie en voorlichting: % heel belangrijk uitgesplitst naar doelgroep

	D/SH	Gezin	Tolk/docent NGT	Onderwijs- /zorgprofessional
Voor uzelf	61%	47%	50%	41%
Voor de taalgemeenschap	86%	89%	73%	80%
Voor de vitaliteit van NGT	89%	97%	77%	80%

Verbeterpunten

Ruim veertig procent van de respondenten die met deze activiteit bekend is, ziet verbeterpunten met betrekking tot de voorlichting en informatie over NGT en NmG. Respondenten zouden met name graag een grotere bekendheid van de inhoud van de inhoudelijke bijdragen van het NGc zien (zie Tabel 10).

Tabel 10. Verbeterpunten Informatie en voorlichting

Verbeterpunt	% ja (n=75)
Bekendheid van de inhoud van de inhoudelijke bijdragen van het NGc (bijvoorbeeld door opnames of verslagen achteraf te delen)	75
Proactief andere doelgroepen dan de taalgemeenschap informeren	57

In de open antwoorden komt naar voren dat het NGc zich duidelijker zou kunnen positioneren, zodat mensen weten waar ze terecht kunnen als ze informatie over de NGT en de Dovencultuur willen. Daarbij noemen respondenten dat het belangrijk is dat zowel verschillende doelgroepen in de taalgemeenschap (bijvoorbeeld jeugd) als doelgroepen buiten de taalgemeenschap betrokken worden bij dit soort activiteiten.

Focusgroep dove en slechthorende mensen

De dove en slechthorende mensen in de focusgroepen geven aan weinig te weten over de informatie- en voorlichtingsactiviteiten van het NGc. Het NGc is met name zichtbaar op WereldDovendag, maar voor wie deze bijeenkomsten niet bezoekt, is deze activiteit

van het NGc niet zichtbaar genoeg. De deelnemers vinden dat de activiteiten breder uitgedragen mogen worden en dat het NGc vooral informatie over de uitkomsten en processen van hun kerntaken als lexicografisch instituut zou moeten delen. In één van de focusgroepen komt de wens naar voren voor een online forum waar mensen vragen kunnen stellen over NGT, dus vervolgens door de gemeenschap beantwoord kunnen worden. Mensen beantwoorden dus elkaars vragen. Als niemand het antwoord op een vraag weet, kan het NGc inspringen en antwoorden. Een dergelijk forum waar alle vragen en antwoorden op één plek staan zou zorgen voor meer connectie tussen het NGc en de Dovengemeenschap.

Focusgroep ouders

De ouders geven aan dat ze niet veel informatie en voorlichting actief op de website van het NGc zoeken. Vaak deelt school linkjes naar pagina's van het NGc en die lezen de ouders wel. Daarnaast vinden de ouders het belangrijk dat het NGc een centrale plek inneemt bij landelijke activiteiten die te maken hebben met de Dovencultuur om toegankelijk en bekend te blijven in de Dovengemeenschap.

Focusgroep tolken NGT

De tolken vinden het belangrijk dat het NGc zichtbaar aanwezig is op evenementen binnen de Dovengemeenschap. Dit versterkt volgens hen de identiteitsvorming, met name voor dove kinderen. Zelf vinden ze het ook informatief om tijdens deze evenementen een update te krijgen over waar het NGc mee bezig is. Volgens de tolken zou het goed zijn als het NGc middelen heeft om deze activiteit uit te breiden en zichtbaarder te worden als expertisecentrum. Zowel binnen de Dovengemeenschap als daarbuiten, bijvoorbeeld door naar (cluster 2) scholen of werkgevers en collega's van dove mensen te gaan, op social media en op tv. Het gebeurt volgens de tolken nog te vaak dat horende

mensen informatie vragen over NGT aan tolken. Dit is echter niet hun rol, zij zijn immers zelf geen native signers, en het is goed als zij dan kunnen doorverwijzen naar het NGc.

Expertinterviews

Alle experts zijn van mening dat het bieden van informatie en voorlichting door het NGc op het gebied van NGT en NmG van grote waarde is. Deze activiteiten hebben hun meerwaarde al bewezen; deze hebben eraan bijgedragen dat de NGT onlangs erkend is als taal in Nederland. De Dovengemeenschap heeft hard gewerkt om dit voor elkaar te krijgen en het NGc heeft duidelijk aan deze lobby bijgedragen.

Deze activiteit is ten eerste belangrijk voor gebarentaligen. Ieder jaar zijn er tientallen horende mensen die via hun studie niet alleen NGT leren, maar ook veel leren over de grammatica en achtergrond van de taal. Veel dove mensen krijgen deze metakennis over NGT niet mee vanuit huis. Het is belangrijk dat ook zij hier meer over kunnen leren.

Volgens de experts zou het goed zijn als het NGc ook meer informatie en voorlichting kan geven aan mensen die niet NGT-vaardig zijn, mits daarvoor meer budget beschikbaar komt. Het NGc is weliswaar heel zichtbaar in de Dovengemeenschap, maar de informatie moet juist ook de mensen bereiken die hier (nog) geen onderdeel van zijn. Dit is belangrijk omdat NGT een van de talen is van Nederland én voor sommige mensen de enige toegankelijke taal. Enige kennis over die taal zorgt niet alleen voor individuele verrijking, maar ook voor beter onderling begrip en communicatie. Verdere verspreiding van informatie over NGT en NmG komt dus ook de Dovengemeenschap ten goede.

Een expert geeft aan dat ouders binnen de zorg en het speciaal onderwijs soms worden ontmoedigd om NGT te leren en te gebruiken. De focus ligt vaak op hoorrevalidatie en de gesproken taalontwikkeling. Daarom is het belangrijk dat het NGc aanwezig is en middels voorlichting duidelijk maakt dat NGT belangrijk is.

Deze boodschap wordt buiten de academische wereld onvoldoende uitgedragen. Ook zou het NGc zich middels voorlichting kunnen richten op de voordelen van gebarentaal voor mensen die slechthorend zijn, ouderdomsdoofheid hebben, of een taalontwikkelingsstoornissen hebben.

Deelconclusie

Uit de vragenlijst blijkt dat met name dove en slechthorende mensen en hun gezinsleden informatie en voorlichting vanuit het NGc belangrijk vinden. Volgens experts en tolken NGT in de focusgroep is dit ook een belangrijke taak van het NGc. Deze activiteiten versterken de kennis over de eigen taal en cultuur en daarmee de identiteitsvorming van dove mensen, het zorgt voor bekendheid van het NGc binnen de taalgemeenschap en voor meer kennis met en over NGT in de maatschappij.

Het zou goed zijn als het bereik van deze activiteiten groeit. Binnen de taalgemeenschap kan dit bijvoorbeeld via social media of met een prettige website of forum.

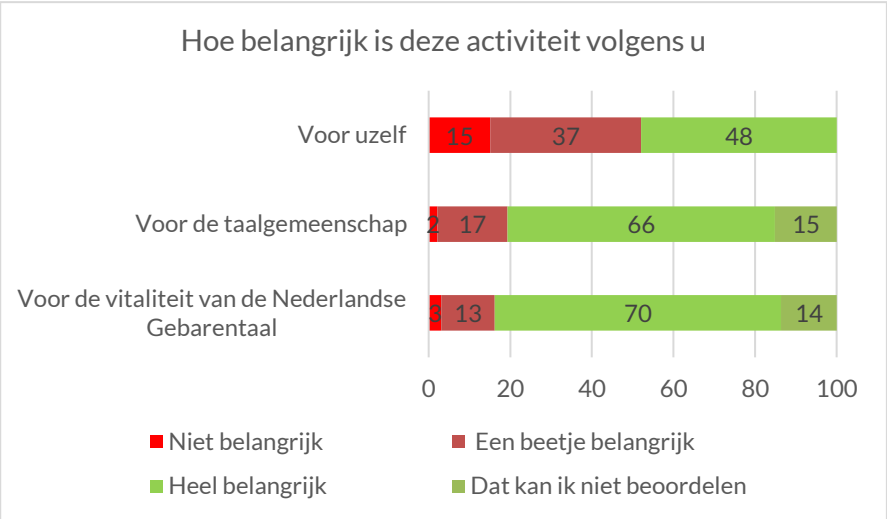
Daarnaast is het met name volgens experts en tolken NGT belangrijk dat er in de samenleving ook meer bekendheid over en met NGT ontstaat onder mensen die niet NGT-vaardig zijn. Als expertisecentrum is het NGc volgens hen de aangewezen organisatie om zichzelf zichtbaarder te maken in de samenleving. Meer bekendheid met en over NGT is belangrijk voor een toegankelijke samenleving en dit is in het belang van de Dovengemeenschap.

4.4 Multimedia materiaal

Het NGc ontwikkelt materiaal om NGT te leren. Denk aan het beheren van de leeromgeving voor de modules NGT en NmG, kwartetspellen om te oefenen met het gebarenlexicon, en uitbreiding van de database met gebaartekeningen voor scholen en zorginstellingen.

Perspectieven NGT- en NmG-gebruikers

85 procent van de respondenten weet dat het NGc materiaal ontwikkelt om NGT te kunnen leren. Ongeveer twee derde van deze respondenten vindt deze activiteit belangrijk voor de taalgemeenschap en voor de vitaliteit van de NGT. Ongeveer de helft van de respondenten vindt deze activiteit belangrijk voor zichzelf (zie Figuur 4). Hierbij valt het op dat gemiddeld genomen familieleden van dove en slechthorende mensen deze activiteit belangrijker vinden dan andere doelgroepen (zie Tabel 11).

Figuur 4. Waarde Multimedia materiaal (n=192)

Tabel 11. Waarde Multimedia materiaal: % heel belangrijk uitgesplitst naar doelgroep

	D/SH	Gezin	Tolk/docent NGT	Onderwijs- /zorgprofessional
Voor uzelf	50%	55%	45%	54%
Voor de taalgemeenschap	67%	77%	59%	63%
Voor de vitaliteit van NGT	69%	75%	64%	73%

Verbeterpunten

Ruim de helft van de respondenten die met deze activiteit bekend is, ziet verbeterpunten voor het ontwikkelen van materiaal om NGT te leren. Met name zouden de respondenten graag zien dat het materiaal regelmatig wordt geüpdatet met nieuwe gebaren en functies en een verbeterde toegankelijkheid (zie Tabel 12).

Tabel 12. Verbeterpunten Multimedia materiaal

Verbeterpunt	% ja (n=125)
Regelmatige updates met nieuwe gebaren en functies	54
Toegankelijkheid van leermaterialen (denk aan beschikbaarheid, kosten of inlogprocedures)	51
Beschikbaarheid van leermaterialen voor gevorderden	46
Bekendheid van het bestaan van alle verschillende leermaterialen	45
Aantrekkelijkheid van leermaterialen	39
Gebruiksvriendelijkheid van leermaterialen	35
Duidelijkheid/nauwkeurigheid van gebaren in de leermaterialen (plaatjes of video's)	32

Focusgroep dove en slechthorende mensen

De dove en slechthorende mensen in de focusgroepen vinden het belangrijk dat er goed leermateriaal is, maar vinden de vormgeving hiervan niet de kerntaak van het NGc. Een advies vanuit de focusgroep is om voor deze activiteit samen te werken met andere organisaties in het veld, om in de vormgeving en ideeën actueel te blijven. De deelnemers zouden graag meer gevarieerdere en actuelere spelletjes zien. De layout van het materiaal mag moderner. Een deel van de deelnemers vindt dat er ook een taak ligt bij het NGc om de meerwaarde van NGT boven NmG te communiceren, bijvoorbeeld naar ouders van dove en slechthorende kinderen.

Focusgroep ouders

In de focusgroep met de ouders kwam naar voren dat het

aanschaffen van het (online) multimedia materiaal veel geld kost. Om die reden kunnen niet alle ouders het materiaal gebruiken. Bovendien komt dit bovenop allerlei andere kosten die deze ouders extra moeten maken vanwege de ondersteuningsbehoefte van hun kind (bijvoorbeeld minder werken, reiskosten, het volgen van cursussen, privézwemlessen).

Focusgroep tolken NGT

De tolken in de focusgroep vinden het belangrijk dat er goed materiaal bestaat om NGT te leren. Het materiaal dat zij kennen van het NGc vinden ze ouderwets ogen. Er is volgens hen behoefte aan een goede lesmethode om NGT te leren voor op scholen. Het zou volgens tolken goed zijn als het materiaal ontwikkeld wordt door onderwijskundige experts die aantrekkelijk en modern materiaal kunnen ontwikkelen. Als er voldoende budget is, zou het passend zijn als het NGc betrokken is bij de ontwikkeling hiervan. Het NGc is immers het expertisecentrum op het gebied van NGT en zij beheren het lexicon dat hiervoor gebruikt kan worden.

Expertinterviews

De experts zien dit niet als een kernactiviteit van het NGc, al hebben ze er volgens één van de experts inmiddels ruime expertise in. Andere instellingen en docenten in het onderwijs voor dove en slechthorende leerlingen zouden ook dit soort materialen en producten kunnen ontwikkelen en aanbieden. Het NGc kan hierin een functie vervullen, maar dan moet dat met de huidige subsidie lexicografisch zijn en voor gebarentaalondersteuning.

Deelconclusie

De meeste respondenten vinden het belangrijk dat er goed materiaal bestaat om NGT te leren, maar in vergelijking met andere activiteiten van het NGc, wordt deze activiteit als minder belangrijk beschouwd. Voor zover respondenten bekend waren

met de materialen van het NGc, vonden zij deze verouderd en niet heel aantrekkelijk.

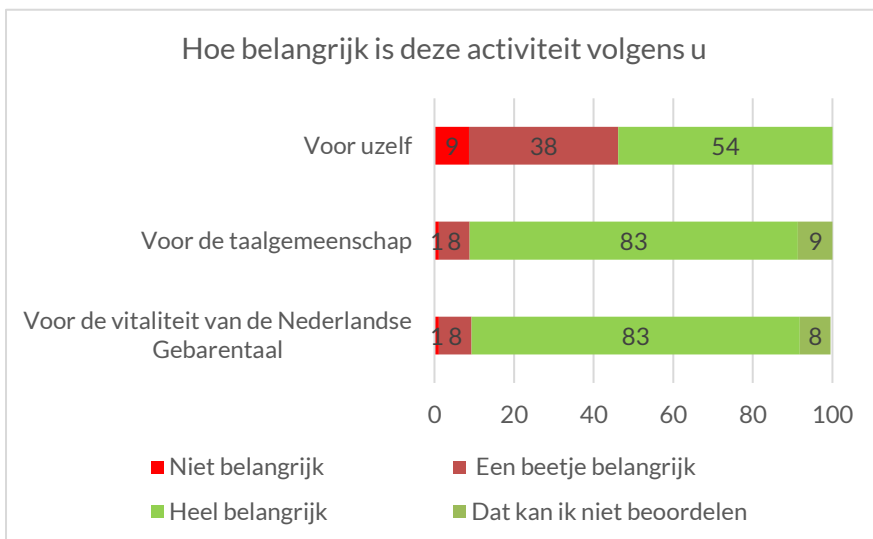
Uit de gesprekken komt naar voren dat de ontwikkeling van leermateriaal ook opgepakt kan worden door andere organisaties met onderwijskundige expertise en ervaring met het ontwikkelen van (moderne) leermaterialen. In dat geval zou het passend zijn dat het NGc meer op de achtergrond betrokken is vanuit de expertisefunctie op het gebied van NGT.

4.5 Vertaalprojecten

Het NGc vertaalt ieder jaar het prentenboek van het jaar in NGT en NmG. Daarnaast zijn er plannen om ook boeken voor oudere kinderen te vertalen.

Perspectieven NGT- en NmG-gebruikers

Ruim tachtig procent van de respondenten weet dat het NGc vertaalprojecten heeft. Hiervan vindt ruim tachtig procent de activiteit heel belangrijk voor de taalgemeenschap en de vitaliteit van de NGT. Iets meer dan de helft van de respondenten vindt de activiteit ook belangrijk voor zichzelf (zie Figuur 5). Er zijn geen opvallende verschillen tussen de doelgroepen (zie Tabel 13).

Figuur 5. Waarde Vertaalprojecten (n=184)

Tabel 13. Waarde Vertaalprojecten: % heel belangrijk uitgesplitst naar doelgroep

	D/SH	Gezin	Tolk/docent NGT	Onderwijs- /zorgprofessional
Voor uzelf	63%	59%	53%	59%
Voor de taalgemeenschap	87%	85%	77%	79%
Voor de vitaliteit van NGT	86%	89%	77%	85%

Verbeterpunten

Ruim de helft van de respondenten die met deze activiteit bekend is, ziet verbeterpunten voor de vertaalprojecten. Van deze groep respondenten geeft ruim de helft aan dat er in de vertaalprojecten meer aandacht voor professionalisering van dove tolken en de inzet van dove tolken kan zijn en dat ze graag regelmatige berichtgeving over de vertaalprojecten zouden zien (zie Tabel 14).

Tabel 14. Verbeterpunten Vertaalprojecten

Verbeterpunt	% ja (n=112)
Meer aandacht voor professionalisering van dove tolken en de inzet van dove tolken in vertaalprojecten	63
Regelmatige berichtgeving over vertaalprojecten, bijvoorbeeld op social media	62
Bekendheid van vertaalprojecten	57
Uitbreiding en vernieuwing van vertaalprojecten	49
Toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid van vertaalprojecten	31

Bij de open vragen noemt een aantal respondenten dat ze graag meer (dove) tolken willen van wie de moedertaal NGT is en dat ze graag meer diversiteit in tolken willen zien (denk aan variatie in achtergrond en leeftijd). Verder noemen respondenten dat de kwaliteit van de vertaalprojecten hoog is, maar dat het aanschaffen van het materiaal duur is. Voor de prentenboeken die het NGc vertaalt geldt dat het meest recente boek gratis toegankelijk is via de website. Voor toegang tot alle vertaalde verhalen en tot leermateriaal voor kinderen betaalt men 15,95 euro per jaar.

Focusgroep dove en slechthorende mensen

Bijna alle dove en slechthorende mensen in de focusgroep zijn bekend met de vertaalprojecten. Ze vinden de vertaalprojecten van het NGc zeer belangrijk omdat dove en slechthorende kinderen zo al op jonge leeftijd op interactieve manier bij de Gebarentaal betrokken worden. De deelnemers geven daarnaast aan het fijn te vinden dat het prentenboek van het jaar in NGT wordt uitgegeven. Alle deelnemers vinden het een dermate fijn product dat ze graag meer vertaalde prentenboeken zouden willen.

Focusgroep ouders

De ouders noemen dat vertaalprojecten heel belangrijk zijn voor de taalontwikkeling bij dove en slechthorende kinderen. Als

belangrijke knelpunten vertellen de ouders dat de vertaalprojecten te duur zijn en dat het aanbod te klein is. Zij zouden graag zien dat het NGc meer verhalen opneemt. Horende kinderen kunnen gratis lid worden van de bibliotheek, maar voor dove en slechthorende kinderen is het aanbod duur en klein. De ouders zouden graag een toegankelijke, online database zien waar het NGc filmpjes verzamelt en nieuwe verhalen plaatst.

Focusgroep tolken NGT

De tolken in de focusgroepen vinden de vertalingen van de prentenboeken heel belangrijk voor dove en slechthorende leerlingen. Zij gebruiken deze vertalingen niet voor hun eigen werk, maar ze vinden het een positieve vorm van zichtbaarheid van NGT voor horende en dove kinderen. Bovendien vertelt een tolk met ervaring in het onderwijs dat deze filmpjes kinderen stimuleert om te lezen.

Expertinterviews

De experts zien deze activiteit niet als een kerntaak van het NGc, maar vinden het wel mooi en belangrijk dat iemand dit doet. Het NGc vervult hier een voorbeeldfunctie mee; als ouder van een doof kind is het leerzaam om te kijken hoe je een boek kunt voorlezen in NGT. Een expert geeft aan dat het fijn zou zijn als er meer boeken in NGT worden opgenomen. Met één boek per jaar worden deze filmpjes geen onderdeel van iemands routine. Om dit te kunnen realiseren zouden boeken laagdrempelig en in één *take* voorgelezen kunnen worden, zonder dat dit daarna mooi gemonteerd wordt. Andere experts delen de hoop dat er meer boeken in NGT beschikbaar komen. Zij vinden het bestaan hiervan belangrijk, maar zij vragen zich af of dit door het NGc gedaan zou moeten worden. Dit zou bijvoorbeeld ook opgepakt kunnen worden door uitgeverijen en vertaalbureaus. Gezien de beperkte middelen van het NGc neemt het maken van deze boeken tijd en ruimte af van hun kerntaak als lexicografisch instituut.

Aanvullend benoemt een expert dat er recent steeds meer dove tolken zijn. Dit is een positieve ontwikkeling waarvoor de expert nog groeimogelijkheden ziet. Uitbreiding van de kennis over de inzet en de professionalisering van dove tolken is wenselijk en het NGc lijkt een passend instituut om deze kennis op te bouwen en te verspreiden.

Deelconclusie

De activiteiten van het NGc rondom vertaalprojecten worden erg gewaardeerd door NGT- en NmG-gebruikers. Dit soort vertaalprojecten dragen volgens deelnemers bij aan de vitaliteit van de NGT, onder andere omdat kinderen op deze manier al op jonge leeftijd in aanraking komen met NGT. Wel geven experts aan dat gezien de beperkte middelen van het NGc, de vertaalprojecten tijd en ruimte afnemen van hun kerntaak als lexicografisch instituut.

Respondenten zouden graag zien dat de vertaalde boeken toegankelijker zijn, wat betreft aanschafkosten en dat er een groter aanbod komt. Dit zou bijvoorbeeld gerealiseerd kunnen worden door meerdere boeken voor te lezen en hierbij de lat lager te leggen wat betreft montage.

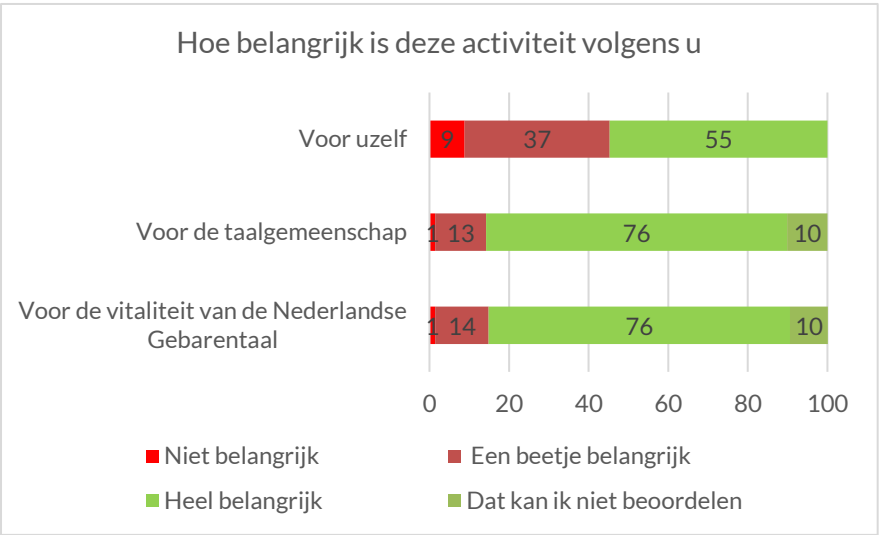
Uit de vragenlijst en de expertinterviews komt naar voren dat de professionalisering van dove tolken een onderwerp is dat aandacht vraagt. Dit is een recente ontwikkeling en het NGc is een passende plek om kennis hierover op te bouwen en te delen.

4.6 Taalwetenschappelijk onderzoek

Het NGc doet toegepast taalwetenschappelijk onderzoek, bijvoorbeeld naar de herkomst van bepaalde gebaren. Resultaten worden onder andere gedeeld in filmpjes via social media.

Perspectieven NGT- en NmG-gebruikers

Ongeveer zeventig procent van de respondenten is bekend met het feit dat het NGc toegepast wetenschappelijk onderzoek uitvoert. Driekwart van deze respondenten vindt deze activiteit heel belangrijk voor de taalgemeenschap en voor de vitaliteit van de NGT. Ruim de helft van de respondenten vindt deze activiteit heel belangrijk voor zichzelf (zie Figuur 6). Hierbij valt het op dat dove en slechthorende mensen en tolken/docenten NGT deze activiteit belangrijker vinden voor zichzelf dan eerstegraads familie en onderwijs-/zorgprofessionals (zie Tabel 15).

Figuur 6. Waarde Toegepast wetenschappelijk onderzoek (n=148)

Tabel 15. Waarde Toegepast onderzoek: % heel belangrijk uitgesplitst naar doelgroep

	D/SH	Gezin	Tolk/docent NGT	Onderwijs- /zorgprofessional
Voor uzelf	62%	47%	64%	46%
Voor de taalgemeenschap	81%	74%	74%	81%
Voor de vitaliteit van NGT	80%	74%	74%	76%

Verbeterpunten

Ruim de helft van de respondenten die met deze activiteit bekend is, ziet verbeterpunten voor het toegepast wetenschappelijk onderzoek. Van deze respondenten wenst ruim driekwart meer bekendheid van deze onderzoeken en de resultaten te zien (zie Tabel 16).

Tabel 16. Verbeterpunten toegepast wetenschappelijk onderzoek

Verbeterpunt	% ja (n=87)
Meer bekendheid van deze onderzoeken en de resultaten, bijvoorbeeld door regelmatige berichtgeving	78
Verspreiding van de resultaten, bijvoorbeeld door wetenschappelijke artikelen	52
Toegankelijkheid van resultaten	46
Toepasbaarheid van resultaten	41
Transparantie over de keuze voor onderzoeksvragen	40
Betere aansluiting bij ander taalwetenschappelijk onderzoek	26

Focusgroep dove en slechthorende mensen

Binnen het toegepaste taalwetenschappelijk onderzoek vinden de deelnemers het achterhalen van de etymologie van gebaren het belangrijkste. Ze vinden het interessant om de herkomst van gebaren te weten en het helpt om de gebaren te snappen en onthouden. Er wordt ook een stukje geschiedenis en cultuur blootgelegd als je de herkomst van gebaren achterhaalt. Deelnemers geven aan dat het NGc kan verbeteren in het zichtbaarder maken van waar het NGc mee bezig is. Dit kan bijvoorbeeld door de taalgemeenschap te informeren over het onderzoeksproces en door resultaten van onderzoek te verspreiden via verschillende online kanalen. Het NGc werkt hard en het is mooi om hier transparant over te zijn.

Focusgroep ouders

De ouders geven aan dat ze toegepast wetenschappelijk onderzoek

niet zo belangrijk vinden. Ouders vinden het vooral van belang om NGT te leren. Daarom zien de ouders liever dat het NGc de beschikbare middelen aan het ontwikkelen van producten en diensten besteedt dan aan het doen van onderzoek.

Focusgroep tolken NGT

De tolken in de focusgroep vinden het goed dat het NGc onderzoek doet naar de herkomst van gebaren. Dit versterkt hun positie als expertisecentrum. Meer kennis over de herkomst van gebaren versterkt volgens hen ook de status van NGT als echte taal. Gebarentaligen hebben volgens sommige tolken recht op deze kennis, net zoals dat kinderen op school leren dat 's avonds een samentrekking is van des avonds. Tolken vinden het zelf interessant om de herkomst van bepaalde gebaren te weten. Met name voor gebaren die cultureel gevoelig liggen is het goed om te weten waar een gebaar vandaan komt (en waarom een bepaald gebaar tegenwoordig niet meer gebruikt wordt.)

Expertinterviews

Alle drie experts zijn het erover eens dat etymologisch onderzoek naar NGT van groot belang is. Het culturele erfgoed hoort bij een taal. Cultuur bestaat uit de gebruiken en de praktijken van mensen in een bepaalde groep, maar ook uit hun geschiedenis en hun kennis over die geschiedenis. Die cultuur van de Dovengemeenschap wordt pas recent vastgelegd. Voor de Dovengemeenschap én voor de taalwetenschap is het dus belangrijk dat het NGc etymologisch onderzoek doet. Het etymologisch onderzoek van het NGc is volgens experts een waardevolle aanvullende activiteit op hun lexicografisch werk. Kennis over de etymologie van taal hoort bij het lexicografische werk. Het zou volgens één expert goed zijn als de herkomst van woorden systematisch in een woordenboek staat, zoals in de Van Dale. Het is vanzelfsprekend dat het NGc hier de tijd niet voor heeft: etymologisch onderzoek is arbeidsintensief werk.

Een expert vertelt tot slot dat deze het betreurt dat het NGc niet de tijd en geld heeft om meer onderzoek te doen. Het NGc doet wel onderzoek, maar publiceert hier niet over. Het ideaalbeeld is dat het NGc een soort onderzoeksafdeling zou kunnen runnen, bijvoorbeeld in samenwerking met universitaire instellingen.

Deelconclusie

Het doen van toegepast taalwetenschappelijk onderzoek wordt met name door dove en slechthorende mensen en door tolken NGT belangrijk gevonden. Het geeft gebarentaligen kennis over de geschiedenis van hun taal, over hun culturele erfgoed. Omdat veel dove en slechthorende kinderen opgroeien bij horende ouders, krijgen zij deze kennis vaak niet vanuit huis mee.

De bekendheid van de onderzoeken en de resultaten zou volgens respondenten groter mogen. Het NGc plaatst af en toe filmpjes op social media over het onderzoek dat zij doen. Hiermee bereiken ze een deel van de taalgemeenschap niet.

4.7 Onderwijs

Aan ouders van dove en slechthorende kinderen is gevraagd welk type onderwijs hun kind volgt. Ruim 40 procent van de kinderen volgt speciaal onderwijs voor dove en slechthorende kinderen (cluster 2). Ongeveer een derde van de kinderen volgt regulier onderwijs met of zonder een ondersteuningsarrangement. De overige kinderen volgen nog geen onderwijs.

Daarnaast is aan de onderwijs-/zorgprofessionals en aan ouders gevraagd op welke manier het NGc het regulier onderwijs zou kunnen ondersteunen. Ongeveer drie kwart van deze respondenten ziet mogelijkheden voor het NGc om educatief multimediaal materiaal over NGT te ontwikkelen voor gebruik in de klas, om workshops/training aan te bieden aan leerkrachten/docenten en om gratis toegang te verlenen tot het

gebarenwoordenboek voor leerlingen/studenten en leerkrachten/docenten (zie Tabel 17).

Tabel 17. Op welke manier zou het Nederlands Gebarencentrum het regulier onderwijs kunnen ondersteunen?

Antwoordoptie	% ja (n=96)
Het ontwikkelen van educatief multimediaal materiaal over Nederlandse Gebarentaal voor gebruik in de klas.	75
Het aanbieden van workshops/trainingen voor leerkrachten/docenten om hen bekend te maken met Nederlandse Gebarentaal.	72
Het gratis verstrekken van online toegang tot het gebarenwoordenboek voor gebruik door leerlingen/studenten en leerkrachten/docenten.	72
Het organiseren van evenementen/activiteiten om bewustzijn te creëren over Nederlandse Gebarentaal en dovenscultuur in het regulier onderwijs.	68
Het ontwikkelen van lesplannen en educatieve hulpmiddelen die Nederlandse Gebarentaal integreren in verschillende vakken.	57
Ik vind dat dit geen taak zou moeten zijn van het Nederlands Gebarencentrum	7

Focusgroep ouders

In de focusgroep met ouders komt naar voren dat ze veel knelpunten ervaren als hun dove/slechthorende kind regulier onderwijs volgt. Een probleem is bijvoorbeeld dat kinderen die gebruik maken van een tolk NGT in het regulier onderwijs, geen NGT-les krijgen op school waardoor de tolk niet altijd goed te volgen is. Ondersteuning van kinderen in regulier onderwijs vanuit de instellingen voor auditief en/of communicatief beperkte leerlingen, verschilt per regio. De ouders geven aan dat ze het niet logisch vinden dat het NGc zich gaat richten op het regulier onderwijs, omdat alle regelingen (bijvoorbeeld rondom ambulante begeleiding, tolkvoorzieningen en de toegang tot NGT-lessen) al zo complex zijn. Daar zou eerst een landelijke oplossing voor moeten komen.

Focusgroep tolken NGT

In de focusgroepen met tolken is hier niet naar gevraagd, maar in één focusgroep kwam ter sprake dat het goed zou zijn als het NGc meer subsidie krijgt om scholen (zowel cluster-2 als regulier onderwijs) beter te informeren over NGT. Met name op regulier onderwijs is vaak nog heel weinig bekend over gebarentaal als een doof kind op school komt. Op dit moment vindt de begeleiding veelal door ambulante begeleiders plaats, maar dat zijn geen Dove personen die veel over NGT weten. Het NGc zou informatie kunnen verstrekken over NGT en over meertaligheid. Het zou mooi zijn als zij bekend zijn bij scholen als het expertisecentrum, waar scholen terecht kunnen voor informatie over NGT en voor cursussen en het woordenboek.

Interview beleidsmakers NGc

Het NGc geeft aan dat zij het onderwijs zeker zien als een belangrijke doelgroep. Zij noemen dat op het reguliere onderwijs veel tolken rondlopen die door het NGc worden ondersteund. Ook ontwikkelen zij lexicon voor onderwijssituaties, bijvoorbeeld lexicon binnen het thema aardrijkskunde. Ook kunnen scholen bij het NGc terecht voor informatie over NGT.

Het NGc zou graag zien dat NGT een vak wordt op scholen. Dit is iets wat het NGc niet alleen kan bewerkstelligen; hiervoor is een breed netwerk nodig en moeten veel materialen worden ontwikkeld. Dit is ook een onderwerp waarover het NGc graag inhoudelijk in gesprek zou gaan met OCW, omdat zij verwachten dat er binnen OCW meer kennis is over de weg hiernaartoe.

Deelconclusie

Het NGc ziet het onderwijs als belangrijke doelgroep. Zij ondersteunen tolken en ontwikkelen lexicon voor onderwijssituaties. Het NGc zou het liefst zien dat NGT als vak binnen het (regulier) onderwijs wordt gegeven. Dit is iets dat het NGc samen met OCW kan verkennen. Duidelijk is dat er binnen het

onderwijs behoefte bestaat aan materialen om NGT mee te leren. Zoals eerder ook beschreven zou het goed zijn als het NGc voor het ontwikkelen van lesmethodes samenwerkt met organisaties met een onderwijskundige expertise.

Vanuit het doel ‘voorlichting en informatie’ zou het volgens respondenten wel passend zijn als het NGc als expertisecentrum zichtbaar is voor het onderwijs. Zij kunnen scholen waar dove en slechthorende leerlingen naartoe gaan voorzien van informatie over NGT.

4.8 Conclusie

Uit de vragenlijsten en alle gesprekken komt naar voren dat het werk van het NGc als erg belangrijk wordt gezien door de taalgemeenschap. Taken die over het algemeen als hoofdtaken worden gezien zijn het gebarenwoordenboek, standaardisatie en vaststellen van nieuwe gebaren, het geven van voorlichting en informatie en het doen van etymologisch onderzoek. Het is belangrijk dat de NGT goed gedocumenteerd wordt en dat mensen een betrouwbare informatiebron hebben voor het opzoeken van gebaren en daarvoor is het NGc de aangewezen organisatie. Daarnaast is het goed dat het NGc informatie over NGT (inclusief uitkomsten van etymologisch onderzoek) deelt met de taalgemeenschap. Dit geeft gebarentaligen kennis over de geschiedenis van hun taal en over hun culturele erfgoed.

De vertaalprojecten en de ontwikkeling van multimedia materiaal worden minder als hoofdtaken gezien. Iedereen is het erover eens dat het bestaan van kinderboeken in NGT erg belangrijk is. Deze worden veel gebruikt, maar zouden eventueel ook door andere organisaties gemaakt kunnen worden. Op dit moment lijkt dit niet opgepakt te worden door andere organisaties en zolang dat het geval is, vinden zowel het NGc als de taalgemeenschap het belangrijk dat het NGc voorziet in deze behoefte.

Men vindt het ook belangrijk dat er goed materiaal bestaat om NGT te leren, maar het multimedia materiaal dat het NGc ontwikkelt wordt wat ouderwets gevonden. Mogelijk kan dit beter ontwikkeld worden door andere organisaties en kan het NGc hierbij betrokken zijn vanuit hun lexicografische expertise.

Verbeterpunten die respondenten aandragen zijn:

- Gebruikersgemak van het gebarenwoordenboek en de website in het algemeen (zowel inlogprocedure, als zoekfunctie);
- Een mobiele app van het gebarenwoordenboek;
- Meer woorden en meer voorbeeldzinnen in het gebarenwoordenboek;
- Meer draagvlak binnen de taalgemeenschap creëren;
 - o Ruimte voor input vanuit de taalgemeenschap: zowel suggesties voor woorden die ze missen in het woordenboek als meebeslissen over nieuwe gebaren;
 - o Meer transparantie over de werkwijze van Het Gebarenatelier, maar ook over andere activiteiten;
- Vergroten van bereik van voorlichtings- en informatieactiviteiten en meer bekendheid van andere activiteiten;
- Focussen op de lexicografische kerntaak en samenwerking met andere organisaties voor de ontwikkeling van producten;
- Meer aandacht voor de inzet en professionalisering van dove tolken.

5 Gebarenwoordenboek, vrij toegankelijk?

Ongeveer 900 gebaren uit het gebarenwoordenboek zijn vrij toegankelijk. Voor toegang tot het volledige gebarenwoordenboek is een abonnement nodig. Dit jaarabonnement kost €27,50 per jaar. We onderzochten of het gebarenwoordenboek vrij toegankelijk zou moeten worden.

5.1 Perspectieven NGT- en NmG-gebruikers

Ruim zestig procent van de respondenten heeft een abonnement op het gebarenwoordenboek. Aan de respondenten die geen abonnement hebben (n=98), is gevraagd wat de reden is. Hiervan geeft ongeveer veertig procent aan dat de lidmaatschapskosten te hoog zijn; twintig procent geeft aan er geen behoefte aan te hebben en veertig procent heeft een andere reden, bijvoorbeeld toegang tot het gebarenwoordenboek via werk of via iemand anders.

Aan de respondenten die wel een abonnement hebben (n=163), is gevraagd of de lidmaatschapskosten van het abonnement een belemmering vormen. Dit is voor twee derde van de respondenten niet het geval. Voor ruim een kwart van de respondenten worden de lidmaatschapskosten vergoed. Slechts voor vijf procent van de respondenten vormen de kosten wel een belemmering.

Tot slot is in het algemeen gevraagd wat de respondenten vinden van de lidmaatschapskosten van €27,50 per jaar voor het online gebarenwoordenboek. Meer dan de helft (58%) van de respondenten vindt dit goed en een kleine veertig procent van de respondenten vindt dit te hoog.

In de open antwoorden beschrijven de respondenten dat het gebarenwoordenboek gratis toegankelijk zou moeten zijn. Dit is belangrijk om de NGT meer status en bekendheid te geven en om ervoor te zorgen dat iedereen de mogelijkheid heeft om NGT te leren.

Focusgroep dove en slechthorende mensen

De dove en slechthorende mensen in de focusgroep begrijpen dat het NGC de inkomsten uit het gebarenwoordenboek nodig heeft. Bovendien geven meerdere deelnemers aan dat ze voor een lage prijs wel toegang krijgen tot een mooi product.

Toch zien de deelnemers verschillende voordelen van het vrij toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek:

- Ook mensen die geen NGT gebruiken (bijvoorbeeld een horende buurvrouw, of ouders van vriendjes van dove kinderen), kunnen dan makkelijk een woord opzoeken en zo toch communiceren met dove mensen. Dit komt de Dovengemeenschap dus ten goede.
- Het opzoeken van een gebaar wordt makkelijker omdat er niet meer ingelogd hoeft te worden.
- Het gebarenwoordenboek is ook toegankelijk voor mensen die weinig te besteden hebben.
- Het gebruik van het gebarenwoordenboek wordt ook voor dove mensen laagdrempeliger: sommige deelnemers hebben geen abonnement omdat zij maar enkele keren per jaar een woord willen opzoeken.

Focusgroep ouders

De ouders geven aan dat het gebarenwoordenboek vrij toegankelijk zou moeten zijn voor iedereen. Als hoofdreden noemen ze dat de NGT erkend is als officiële taal, dus dan zou het woordenboek vrij en laagdrempelig moeten zijn voor iedereen om de taal te kunnen leren. Verder geven ze aan dat er al veel kosten bijkomen als je een kind hebt dat doof/slechthorend is. Om de kosten enigszins te dekken noemen de ouders als oplossing om een vrijwillige bijdrage mogelijk te maken. Een andere optie om kosten te dekken is om het gebarenwoordenboek wel betaald te maken voor studenten NGT door het te beschouwen als onderwijsmateriaal. Deze laatste groep kiest immers voor een opleiding (waar lesmateriaal bij hoort) en is niet afhankelijk van het gebarenwoordenboek in het dagelijks leven.

Focusgroep tolken NGT

Tolken geven aan dat gebarenwoordenboek voor hen niet vrij toegankelijk hoeft te worden. Zij vinden het prima om de lidmaatschapskosten voor het uitoefenen van hun beroep te betalen. In de ontwikkeling van het gebarenwoordenboek zit veel tijd en moeite. De tolken vinden het logisch dat men hiervoor moet betalen. Een fysiek woordenboek (bijvoorbeeld van Van Dale) van een gesproken taal kost immers ook geld. Ze vinden wel dat alle dove en slechthorende mensen en hun ouders toegang moeten hebben tot het gebarenwoordenboek. Als de lidmaatschapskosten voor deze groepen een belemmering vormen, zou het goed zijn om dit te subsidiëren.

5.2 Expertinterviews

Alle geïnterviewde experts zijn van mening dat het gebarenwoordenboek van het NGc vrij toegankelijk moet worden gemaakt. Een expert geeft hierbij expliciet aan dat de instellingssubsidie in dit geval omhoog moet, omdat de huidige

subsidie hiervoor niet toereikend is. De experts dragen verschillende redenen aan waarom het gebarenwoordenboek vrij toegankelijk moet worden gemaakt:

- Vóórdat de NGT werd erkend als officiële taal was het volgens experts al heel wenselijk om dit soort bronnen openlijk toegankelijk te maken, maar nu is het volgens hen bijna een verplichting. Volgens deze wet dient de overheid het gebruik van NGT in de samenleving aan te moedigen. Een betaalmuur voor het gebarenwoordenboek werkt volgens hen juist ontmoedigend. Volgens experts zou het ontsluiten van bronnen die er al zijn, zoals het gebarenwoordenboek, een logische eerste stap zijn om het gebruik van NGT te bevorderen.
- Het woordenboek is ontwikkeld met belastinggeld en zou volgens experts daarom openbaar moeten zijn. In de wetenschap is de tendens om data die voortkomen uit publieke gelden openbaar te maken. Deze redenering gaat volgens experts ook op voor het gebarenwoordenboek.
- In de praktijk blijkt de prijs voor mensen toch een barrière om het woordenboek te gebruiken, ondanks het lage bedrag. Een expert benadrukt dat werkloosheid onder dove mensen vaker voorkomt dan onder horende mensen en dat het voor de lidmaatschapskosten voor deze groep belemmerend kunnen zijn.
- Het vrij toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek zou het gebruiksgemak ten goede komen omdat men dan niet steeds hoeft in te loggen (met tweestapsverificatie). Dit past volgens experts bij de manier waarop men het gebarenwoordenboek doorgaans gebruikt: om snel een bepaald woord op te zoeken.
- Voor heel veel gesproken talen is het al mogelijk om gratis te vertalen, meestal zelfs op zinsniveau (bijvoorbeeld met Google Translate). Dat zou voor een kwetsbare taal als de NGT ook mogelijk moeten zijn.

- Het vrij toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek stimuleert het gebruik van het gebarenwoordenboek door een bredere groep mensen. Het is daarmee niet enkel voor dove mensen en hun omgeving. Voor mensen met interesse in NGT kunnen de lidmaatschapskosten ervoor zorgen dat zij hier niet mee aan de slag gaan.
- Het vrij toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek zou deuren openen voor samenwerking binnen onderzoek tussen academische instellingen en het NGc. De reden waarom dit nu niet kan, is omdat academische instellingen hun werk openbaar moeten maken. Iets dat niet kan met materiaal dat reeds aanwezig is in het gebarenwoordenboek zolang het NGc afhankelijk is van de inkomsten uit de abonnementsgelden.

5.3 Interview beleidsmakers NGc

Beleidsmakers van het NGc geven aan dat zij tot op heden afhankelijk zijn van de lidmaatschapskosten voor het gebarenwoordenboek als bron van inkomsten. Ze zouden zelf het liefst zien dat het gebarenwoordenboek vrij toegankelijk is. Als de subsidie voor het NGc voldoende zou worden verhoogd, dan zou het vrij toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek voor hen bovenaan hun wensenlijst staan, zo geven zij aan.

De beleidsmakers dragen drie argumenten aan voor het vrij toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek:

- De NGT is een erkende taal, dus moet je de mogelijkheid hebben om daarvoor woorden op te zoeken zonder daarvoor te betalen, zo vinden de beleidsmakers. Voor gesproken talen kan dit tegenwoordig gratis online, bijvoorbeeld via Google. Dit zou voor NGT ook mogelijk moeten zijn.
- In andere landen (o.a. Australië, Zweden en België) zijn gebarenwoordenboeken wel gratis toegankelijk.
- De inlogprocedure gaat ten koste van de gebruiksvriendelijkheid. Doordat mensen nu een abonnement

nodig hebben, moeten zij eerst inloggen, een token krijgen (tweestapsverificatie), en tussendoor wachten. Tolken die snel een woord moeten kunnen opzoeken, zijn hier veel tijd aan kwijt. Mensen maken hierdoor in de praktijk minder snel gebruik van het gebarenwoordenboek.

- Het vrij toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek zou bijdragen aan meer transparantie en toegang tot accurate informatie over de NGT. Door het afschermen van een groot deel van het woordenboek, wordt er soms foutieve informatie verspreid, bijvoorbeeld dat de NGT voor bepaalde woorden geen gebaar kent, terwijl dit wel zo is.

5.4 Conclusie

Met het huidige subsidiebedrag is het voor het NGc niet mogelijk om het gebarenwoordenboek vrij toegankelijk maken. Zij vragen daarom een jaarlijkse bijdrage van 27,50 euro, ondanks dat zij het woordenboek liever gratis zouden aanbieden. Op basis van de verschillende onderzoeksonderdelen concluderen we dat – m.u.v. tolken die het gebarenwoordenboek voor professionele doeleinden gebruiken – alle respondenten er voorstander van zijn dat het gebarenwoordenboek vrij toegankelijk gemaakt wordt.

Ten eerste komt dit de gebruiksvriendelijkheid van het gebarenwoordenboek ten goede. Het wordt hierdoor gemakkelijker om snel een gebaar op te zoeken, waardoor tolken bijvoorbeeld beter hun werk kunnen doen en ouders van dove en slechthorende kinderen worden ondersteund in het leren en aanbieden van correcte gebaren.

Daarnaast past het vrij toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek bij de opdracht om het gebruik van NGT te bevorderen. De vragenlijst laat zien dat de lidmaatschapskosten voor het gebarenwoordenboek voor een deel van de respondenten

een belemmering vormen. Het vrij toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek stimuleert bovendien dat een bredere doelgroep af en toe een gebaar op kan zoeken. Dit bevordert communicatie tussen gebarentaligen en niet-gebarentaligen.

Tot slot maakt het vrij toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek het makkelijker voor het NGc om samen te werken met andere organisaties, bijvoorbeeld voor onderzoeken of de ontwikkeling van leermateriaal.

6 Subsidie- en sturingsrelatie

Het ministerie van OCW, directie Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning, is verantwoordelijk voor subsidiëring en beleidsvoering met betrekking tot het NGc. Het NGc bedient echter een bredere doelgroep dan degenen die met (kansengelijkheid binnen) het onderwijs te maken hebben. In dit licht zou (ook) een ander departement en/of een andere directie, dan wel combinatie hiervan, geschikt kunnen zijn om het NGc aan te sturen. We onderzochten of het ministerie van OCW (directie Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning) het geschikte departement is om beleid te voeren voor het NGc.

Hieronder beschrijven we eerst de uitkomsten van de documentanalyse en interviews wat betreft de subsidie- en sturingsrelatie tussen de overheid en het NGc. In verschillende gesprekken is dit onderwerp in meer of mindere mate besproken. Het onderwerp is expliciet aan bod gekomen in gesprekken met het NGc, experts, en vertegenwoordigers van de ministeries van OCW, BZK, JenV, VWS en SZW.

Sturingsrelatie

Uit zowel de documentanalyse als de gesprekken blijkt dat met de beleidsvoering vanuit het ministerie van OCW in de afgelopen jaren een stabiele lijn is gevolgd. De hoogte van de instellingssubsidie en de hoofddoelstelling van het NGc zijn gelijk

gebleven, met uitzondering van een verhoging tot 550.000 euro in 2023.

De wettelijke erkenning van de NGT op 1 juli 2021 is evenwel een belangrijk moment. Hiermee is NGT een officiële taal. Dit verplicht de overheid om het gebruik ervan in de samenleving aan te moedigen. Het ministerie van BZK heeft met de wettelijke erkenning het Adviescollege NGT ingesteld om gevraagd en ongevraagd advies te geven over het optimaal toegankelijk maken van de samenleving voor gebarentaligen.

Naast OCW en BZK zijn er diverse andere ministeries bij het NGc betrokken, bijvoorbeeld vanwege een tolkvoorziening (VWS, SZW en JenV).

Volgens het NGc past de beleidsvoering en subsidieverstrekking vanuit de overheid het beste bij het ministerie van OCW. Dit sluit volgens hen het beste aan bij de activiteiten waar zij zich mee bezig houden, die onder andere het onderwijs aan dove en slechthorende kinderen, de Dovengemeenschap (cultuur) en de vitaliteit van de NGT (cultuur) ten goede komen.

Uit de gesprekken met experts blijkt dat ook zij het passend vinden om de subsidie voor het NGc bij OCW onder te brengen. Het gaat bij de functie die het NGc volgens hen vervult vooral om taal, cultuur en wetenschappelijk onderzoek op het gebied van NGT. *“Het NGc hoort dus bij OCW in de zin van dat het om Cultuur, Kennis en Wetenschap gaat. Het hoort dus meer bij de C en W dan bij de O”*, aldus een van de experts. Zeker sinds de erkenning van Nederlandse Gebarentaal als officiële taal is dit volgens experts de juiste plek. Andere talen en ‘taalorganisaties’, zoals het Fries, het Meertens Instituut (onderdeel van de KNAW, directie OWB,

interdepartementaal¹⁰ en de Taalunie (directie Internationaal beleid) vallen ook onder OCW. Indien er (óók) een duidelijke visie is op de functie van het Nederlands Gebarent centrum binnen het thema kansengelijkheid, zou subsidiering volgens enkele experts binnen OCW onder de directie Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning kunnen vallen.

Het onderbrengen van het NGc bij het ministerie van BZK is volgens sommige respondenten juist wél en volgens andere respondenten juist níét verstandig. Het Adviescollege NGT heeft immers vanwege de erkenning van de NGT als officiële taal zijn plek bij BZK onder de directie Bestuur en Democratie. Het voordeel van óók het Nederlands Gebarent centrum hier onderbrengen is dat advies en beleid op één plek zijn belegd, het nadeel is een gebrek aan onafhankelijkheid tussen advies en subsidieverstrekking.

Verder is het volgens de respondenten niet wenselijk om een subsidierelatie met het ministerie van VWS te hebben, vanwege het zorgkarakter dat dit met zich meebrengt. Overigens is er volgens het NGc in het verleden wel een subsidierelatie met VWS geweest, en later ook met VWS en OCW gezamenlijk.

Tot slot geven respondenten aan dat een goede voortzetting van de subsidierelatie om meer betrokkenheid vanuit de overheid als beleidsvoerder en subsidieverstrekker vraagt. Er is volgens verschillende respondenten al langere tijd een afwachtende houding bij de overheid, onder meer door wisseling van ambtenaren. Vanuit het NGc zou men graag één of twee keer per jaar inhoudelijk met elkaar overleggen, maar daarvoor is het volgens hen wel belangrijk dat er binnen de overheid meer

¹⁰ https://organisaties.overheid.nl/71959/Directie_Onderzoek_en_Wetenschapsbeleid/
OWB is o.a. beleidsmatig actief voor de Nederlandse taal en cultuur, samen met de OCW-directie Media, Letteren en Bibliotheken en met de Nederlandse Taalunie.

inhoudelijke expertise over NGT en het werk van het NGc is. Het ministerie zou volgens hen bijvoorbeeld kunnen helpen om NGT als vak op school te realiseren.

Ook experts benadrukken dat het belangrijk is dat er voldoende kennis van zaken is zodat de overheid inhoudelijk kan meedenken over visie, doelen en activiteiten. Dit maakt een combinatie van directies minder voor de hand liggend. *“Het gaat om wat je voor elkaar kunt betekenen en hoe je elkaar kunt versterken”*, aldus het NGc.

6.1 Conclusie

Uit de gevoerde gesprekken komt naar voren dat het ministerie van OCW het meest geschikte departement is en blijft om het beleid en de subsidieverstreking voor het NGc bij onder te brengen. Om het mogelijk te maken dat er binnen de overheid expertise wordt opgebouwd over NGT en het werk van het NGc lijkt het passend dat de beleidsvoering voor het NGc binnen één departement plaatsvindt. OCW zou wel het gesprek aan kunnen gaan met andere ministeries om samen op te trekken in de financiering hiervan. Op dit moment zien andere ministeries hier voor henzelf geen rol in.

De vraag onder welke directie dit zou moeten vallen, is lastiger te beantwoorden. Op dit punt is de visie op de rol en doelen die het NGc heeft of zou moeten hebben, de activiteiten die zij daartoe uitvoeren en de bijbehorende middelen onvoldoende helder. Er is al langere tijd geen sprake van een periodiek, inhoudelijk gesprek hierover tussen departement en subsidieontvanger. Het verder verkennen en aanscherpen van de visie op de functie die het NGc heeft of kan hebben is in dit kader van belang. De impact van de wettelijke erkenning van de NGT zal daarin moeten worden meegewogen. Afhankelijk van de uitkomsten van dat gesprek kan de directie Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning waar het

NGc momenteel is ondergebracht, ook in de toekomst een voor de hand liggende plek blijken te zijn. Het onderzoek heeft op dit punt geen concrete alternatieve scenario's opgeleverd.

Het bieden van informatie over NGT (communicatie) en Dovencultuur (sociale identiteitsvorming) zijn belangrijk (taal en cultuur), maar het overhevelen van de subsidie binnen OCW van Onderwijs naar Cultuur en Media levert niet direct een passende directie op. Het toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek en voorleesboeken is ook belangrijk (gelijke kansen), maar de scope is breder dan onderwijs en het onderbrengen van de subsidie bij meerdere directies is in praktische zin mogelijk niet gunstig. Indien de subsidie onder de directie Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning blijft, is het belangrijk om taken van het NGc wat betreft inclusie af te bakenen omdat vele partijen hierin een rol spelen en verantwoordelijkheid dragen.

7 Opnieuw verstrekken of verhogen instellingssubsidie

Volgens informatie van het ministerie van OCW worden – in lijn met de oorspronkelijke subsidiebeschikking van 2010 – de volgende activiteiten van het Nederlands Gebarencentrum gesubsidieerd:

- Algemene ontwikkelings- en ondersteuningsactiviteiten op het terrein van de NGT:
 - o Voorlichting en ondersteunen van scholen, andere organisaties en instellingen bij het gebruik en toepassing ervan;
 - o Ontwikkeling en vormgeving van gebaren;
 - o Het beheer van de NGT.
- Het (doen) verrichten van kortdurend onderzoek t.b.v. de ontwikkeling en het beheer van de NGT.

7.1 Documentanalyse

Als we kijken naar de subsidievaststellingen over de jaren 2019-2022 zien we in Tabel 18 het volgende beeld wat betreft financiering en gerealiseerde kosten per activiteit:

Tabel 18. Overzicht gesubsidieerde activiteiten Nederlands Gebarencentrum 2019-2022

Activiteiten NGc	Subsidie NGc							
	2019		2020		2021		2022	
	Begroot	Realisatie	Begroot	Realisatie	Begroot	Realisatie	Begroot	Realisatie
Voorlichting & Informatie								
Personeel	63.875	74.948+	72.210	76.070+	73.095	101.554+	74.125	94.871+
Materieel	12.500	6.533-	7.750	815-	7.750	3.453-	9.500	7.365-
Uitbreiding taalbank NGT								
Personeel	170.300	170.651+	178.250	211.734+	176.100	195.730+	178.250	178.436+
Materieel	12.915	14.487+	12.800	11.570-	22.005	20.355-	12.025	22.415+
Multimedia educatief materiaal								
Personeel	138.490	154.496+	134.490	129.348-	128.130	119.043-	140.600	127.931-
Materieel	32.500	37.181+	21.000	13.402-	21.000	7.457-	21.000	20.931-
Vertaalprojecten: vertalingen verhaaltjes in NGT en NmG								
Personeel	40.260	24.032-	40.260	34.005-	39.050	34.002-	36.550	31.499-
Materieel	1.500	1.093-	1.500	579-	1.500	609	1.500	674
Grammaticaal/ Toegepast taalwetenschappelijk onderzoek								
Personeel	14.410	17.645+	18.240	16.307-	17.870	16.170-	12.950	19.539+
Materieel	250	635+	500	0-	500	463	500	135-
Totaal	487.000	501.701	487.000	493.830	487.000	498.836	487.000	503.796
Vershil		14.701+		6.830+		11.836+		16.796+
Totaal verschil								50.163+

In de tabel is te zien dat het NGc door de jaren heen meer kosten heeft gemaakt dan was begroot (+ = meer kosten gemaakt, - = minder kosten gemaakt). Hoewel er bij sommige activiteiten (met een *) een groot verschil is (van ruim respectievelijk 28.000 en 33.000 euro), is hier in de subsidieverantwoording geen toelichting bij gegeven. Over de gehele periode 2019-2022 bedraagt de egaliseringsreserve telkens 0 euro en zijn er geen eigen bijdragen of bijdragen van derden. Ook is te zien dat er over een periode van vier jaar een totaal van ruim 50.000 euro verschil is in verkregen subsidie en gemaakte kosten. Tijdens de Covid-19

pandemie was het verschil het kleinst, mogelijk omdat er in dat jaar bepaalde activiteiten niet uitgevoerd konden worden. Het NGc ontvangt naar eigen zeggen ook geld voor vertaalopdrachten, waaronder opdrachten vanuit de Rijksoverheid. Dit valt buiten de instellingssubsidie.

‘Voorlichting en informatie’ en de ‘Uitbreiding van de taaldatabank’ komen naar voren als activiteiten waar door de jaren heen meer (personeels)kosten zijn gemaakt dan begroot. Het uitblijven van een indexering gedurende de periode 2019–2022 lijkt een van de oorzaken. Vanaf subsidiejaar 2023 krijgt het NGc 550.000 in plaats van 487.000 euro om de gestegen (personeels)kosten op te vangen. Bij de activiteit ‘Vertaalprojecten’ is te zien dat er in elk jaar in de periode 2019–2022 juist minder kosten zijn gerealiseerd dan begroot. Bij ‘Multimedia educatief materiaal’ geldt hetzelfde in de periode 2020–2022. Bij ‘Grammaticaal en toegepast wetenschappelijk onderzoek’ is over de afgelopen jaren een wisselend beeld te zien van meer/minder kosten gemaakt.

‘Voorlichting en informatie’ en de ‘Uitbreiding van de taaldatabank’ (de activiteiten waar over het algemeen meer aan wordt uitgegeven dan begroot) zijn samen met ‘Grammaticaal en toegepast wetenschappelijk onderzoek’ ook de activiteiten die over het algemeen als hoofdactiviteiten van het NGc worden gezien en die het beste door het NGc uitgevoerd kunnen worden. Zij vervullen met deze taken een belangrijke functie voor de brede taalgemeenschap.

De taken ‘Vertaalprojecten’ en ‘Multimedia educatief materiaal’ worden wel als belangrijk gezien, maar met name voor de laatste zien respondenten mogelijkheden voor het NGc om hierin samen te werken met andere organisaties, waarbij het NGc een afgebakende rol heeft.

7.2 Interview beleidsmakers NGc

Het NGc zelf geeft aan dat het subsidiebedrag al jarenlang hetzelfde is, dat de hoeveelheid werk is toegenomen en dat kosten zijn gestegen. Het NGc heeft daarom destijds, in overleg met de subsidieverstrekker, moeten besluiten om geld te vragen voor het online gebarenwoordenboek, terwijl hun standpunt is dat dit woordenboek vrij en gratis toegankelijk zou moeten zijn. Ook zouden zij met meer subsidie het lexicon kunnen versterken (dus toevoegen van nieuwe gebaren, contextzinnen, uitleg bij en verspreiding van nieuwe gebaren, etc.). Hiervoor is het volgens hen nodig om voldoende personeel aan te trekken.

Door een kleine verhoging van de subsidie die inmiddels heeft plaatsgevonden, heeft het NGc een PR-medewerker in kunnen huren voor acht uur per maand. Het is volgens het NGc heel belangrijk om via social media snel te kunnen aanhaken bij en inspelen op wat er in de maatschappij gebeurt (maatschappelijke discussies, beantwoording van vragen, geven van voorlichting aan de gehele samenleving en aan de taalgemeenschap zelf, etc.) en met de PR-medewerker in dienst lukt dit beter. Het NGc zou het werk van de PR-medewerker graag uitbreiden. Ook zouden zij voorlichtingsactiviteiten willen uitbreiden.

7.3 Perspectieven NGT- en NmG-gebruikers en expertinterviews

Bovenstaande ideeën van het NGc sluiten aan bij de aanbevelingen die vanuit de vragenlijst, de focusgroepen en de expertinterviews naar voren komen. Deze hadden met name betrekking op het aanvullen van het gebarenwoordenboek met meer gebaren en meer voorbeeldzinnen, het creëren van meer bereik, bekendheid en draagvlak binnen en buiten de taalgemeenschap. Meer

lexiconwerk en een grotere aanstelling voor een PR-medewerker kunnen hieraan bijdragen.

Een aanbeveling die deels terugkomt in de ideeën van het NGc is het gebruiksvriendelijker maken van het gebarenwoordenboek. Dit kan deels gerealiseerd worden door het gebarenwoordenboek vrij toegankelijk te maken, zodat men niet hoeft in te loggen om een gebaar op te zoeken. Echter, aanvullend hieraan laat de evaluatie zien dat er behoefte is aan een gebruiksvriendelijke website en mobiele app, waarin woorden makkelijker te vinden zijn. Het in praktijk brengen van deze aanbevelingen vraagt om een incidentele (voor de ontwikkeling van een gebruiksvriendelijke website en app voor het gebarenwoordenboek) en een structurele (voor onderhoud van de site en app, en personeelskosten t.b.v. lexiconwerk en PR-werkzaamheden) verhoging van de subsidie.

Ook volgt uit deze evaluatie de aanbeveling voor het NGc om samen te werken met andere partijen bij de ontwikkeling van producten om NGT te leren. Het vrij toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek kan deze samenwerking mogelijk ondersteunen, doordat reeds beschikbaar materiaal makkelijker gedeeld kan worden. Mogelijk is er voor het NGc hierdoor op termijn minder budget nodig voor de ontwikkeling van dit materiaal. Hoewel het reëel is dat er initieel juist meer tijd nodig is om een goede samenwerkingspartner te vinden.

Tot slot komt in het gesprek met ouders naar voren dat de subsidie voor het NGc wordt vastgesteld met de Nederlandse taal en cultuur als uitgangspunt en dat dit niet één-op-één vertaald kan worden naar de situatie van het NGc. *“Degenen die actief zijn binnen de Dovengemeenschap zijn druk in allerlei organisaties en het werk gaat vaak langzamer. Vergaderingen duren langer en er is regelmatig miscommunicatie onderling en met horende mensen.”* Het is volgens deze ouders belangrijk om te beseffen dat het meer tijd en moeite kost om taken uit te voeren, bijvoorbeeld doordat er veel vertaald

moet worden en werknemers niet alles in hun moedertaal kunnen doen, en dat dit in het subsidiebedrag verwerkt zou moeten zijn. De huidige subsidieverstrekker beschouwt het echter als een taak en verantwoordelijkheid van de aanvrager om in de begroting te beargumenteren wat nodig is.

7.4 Conclusie

Ten aanzien van de voortzetting en hoogte van de subsidieverstrekking komt uit de evaluatie naar voren dat het NGc hét landelijk expertisecentrum is op het gebied van NGT en NmG en die rol naar behoren vervult. Voorzetting van de subsidie ligt dan ook zeker voor de hand. Wat betreft de hoogte van de instellingssubsidie is duidelijk geworden dat die momenteel aan de krappe kant is. Tijdige indexering is van belang, met oog voor het gegeven dat processen mogelijk trager verlopen.

Verder is ook hier zaak om de opdracht en doelstellingen van het NGc onder de loep te nemen (wat wel/wat niet, aanscherping) en de uitkomsten van deze evaluatie daarbij te betrekken. Afhankelijk van de uitkomsten daarvan kan worden bepaald in hoeverre subsidie zou moeten worden opgehoogd.

Mede gezien de impact van de wettelijke erkenning van NGT, ligt het in de lijn der verwachtingen dat de rol van het NGc de komende jaren eerder groter dan kleiner wordt. De overheid is immers verplicht om het gebruik van de NGT aan te moedigen. Een belangrijke stap daarin is, zoals uit deze evaluatie blijkt, het gratis en goed toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek. Dit vraagt om een incidentele (ontwikkeling van een gebruiksvriendelijke website en app) maar ook structurele verhoging (abonnementsgeld, onderhoud) van de subsidie. Ook uitvoering geven aan de andere aanbevelingen die uit deze evaluatie naar voren komen, vraagt om een structurele verhoging

van de subsidie, zodat onder andere lexiconwerk, informatie- en voorlichtingsactiviteiten en bekendheid en draagvlak binnen de taalgemeenschap kunnen worden uitgebreid en versterkt.

8 Conclusies en aanbevelingen

In dit onderzoek evalueerden we de instellingssubsidie die het NGc – het expertisecentrum en tevens lexicografisch instituut voor de NGT – ontving vanuit het ministerie van OCW.

Middels een documentanalyse, interviews met experts op het gebied van NGT, beleidsmakers van het NGc en van de ministeries van OCW, VWS, SZW, BZK, JenV; een tweetalige online vragenlijst en focusgroepen met dove en slechthorende NGT-gebruikers, ouders van dove en slechthorende kinderen en tolken NGT verkregen we inzicht in de door het NGc behaalde doelen; de toegevoegde waarde die de instellingssubsidies hadden voor verschillende groepen NGT-gebruikers; verbeterpunten voor het NGc; de toegankelijkheid van het online gebarenwoordenboek; en het meest geschikte departement om beleid te voeren voor het NGc.

We beschrijven hieronder onze conclusies per onderzoeksvraag en doen daarna aanbevelingen, zowel voor het NGc als het ministerie van OCW.

8.1 Conclusies

Heeft het NGc de doelen behaald zoals gesteld in de instellingssubsidies (2019-2022)?

De doelen van het NGc zijn niet meetbaar opgesteld waardoor een duidelijke conclusie over het behalen van doelen niet mogelijk is. Wel laat de documentanalyse zien dat de activiteiten die elk jaar worden gepland en voorgelegd aan het ministerie van OCW grotendeels worden uitgevoerd. Dat beeld wordt bevestigd in een interview met de beleidsmakers van het NGc. Er is één activiteit die systematisch niet wordt uitgevoerd, namelijk het vertalen van een leesboek voor kinderen naar NGT. Dit is een eerste indicatie dat de doelen (a) informatievoorziening en monitoring en (b) beheer van NGT en NmG zijn behaald in 2019, 2020, 2021 en 2022.

Wat voor toegevoegde waarde hebben de instellingssubsidies gehad voor verschillende groepen gebarentaalgebruikers?

Het werk van het NGc wordt door de taalgemeenschap als erg belangrijk gezien. Taken die over het algemeen als hoofdtaken worden gezien zijn het gebarenwoordenboek, standaardisatie en vaststellen van nieuwe gebaren, het geven van voorlichting en informatie en het doen van etymologisch onderzoek. Het is belangrijk dat de NGT goed gedocumenteerd wordt en dat mensen een betrouwbare informatiebron hebben voor het opzoeken van gebaren en daarvoor is het NGc de aangewezen organisatie. Daarnaast is het goed dat het NGc informatie over NGT (inclusief uitkomsten van etymologisch onderzoek) deelt met de taalgemeenschap. Dit geeft gebarentaligen kennis over de geschiedenis van hun taal en over hun culturele erfgoed.

De vertaalprojecten en de ontwikkeling van multimedia materiaal worden minder als hoofdtaken gezien. Iedereen is het erover eens dat het bestaan van kinderboeken in NGT erg belangrijk is. Deze worden veel gebruikt, maar zouden eventueel ook door andere

organisaties gemaakt kunnen worden. Op dit moment lijkt dit niet opgepakt te worden door andere organisaties en zolang dat het geval is, vinden zowel het NGc als de taalgemeenschap het belangrijk dat het NGc voorziet in deze behoefte.

Men vindt het ook belangrijk dat er goed materiaal bestaat om NGT te leren, maar het multimedia materiaal dat het NGc ontwikkelt wordt wat ouderwets gevonden. Mogelijk kan dit beter ontwikkeld worden door andere organisaties en kan het NGc hierbij betrokken zijn vanuit hun lexicografische expertise.

Wat zijn verbeterpunten voor het NGc?

Vanuit de taalgemeenschap komen de volgende verbeterpunten naar voren:

- Gebruikersgemak van het gebarenwoordenboek en de website in het algemeen (zowel inlogprocedure, als zoekfunctie);
- Een mobiele app van het gebarenwoordenboek;
- Meer woorden en meer voorbeeldzinnen in het gebarenwoordenboek;
- Meer draagvlak binnen de taalgemeenschap creëren;
 - o Ruimte voor input vanuit de taalgemeenschap: zowel suggesties voor woorden die ze missen in het woordenboek als meebeslissen over nieuwe gebaren;
 - o Meer transparantie over de werkwijze van Het Gebarenatelier, maar ook over andere activiteiten;
- Vergroten van bereik van voorlichtings- en informatieactiviteiten en meer bekendheid van andere activiteiten;
- Focussen op de lexicografische kerntaak en samenwerking met andere organisaties voor de ontwikkeling van producten;
- Meer aandacht voor de inzet en professionalisering van dove tolken.

Zou het (online) gebarenwoordenboek van het NGc vrij toegankelijk moeten worden gemaakt?

Vrijwel alle respondenten in dit onderzoek vinden het belangrijk dat het gebarenwoordenboek vrij toegankelijk gemaakt wordt. Alleen tolken NGT vormen hierop een uitzondering. Zij gebruiken het woordenboek voor hun werk en vinden het niet erg om hiervoor te betalen.

Een vrij toegankelijk gebarenwoordenboek zal in de praktijk vaker en door meer mensen worden gebruikt, doordat er geen abonnement nodig is en doordat dit de gebruiksvriendelijkheid ten goede komt (geen inlogprocedure). Dit zorgt ervoor dat ook niet-gebarentaligen af en toe een gebaar kunnen opzoeken en dat bevordert communicatie tussen gebarentaligen en niet-gebarentaligen. Ook zoeken mensen sneller een gebaar op. Dat maakt het bijvoorbeeld voor ouders van dove kinderen makkelijker om NGT te leren en hun kinderen correcte gebaren aan te bieden. Daarnaast heeft een vrij toegankelijk gebarenwoordenboek als voordeel dat de data in het gebarenwoordenboek makkelijker gebruikt kunnen worden bij samenwerking met andere organisaties. Bijvoorbeeld voor onderzoeksprojecten of voor het ontwikkelen van leermaterialen.

Is het ministerie van OCW (directie Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning) het geschikte departement om beleid te voeren voor het NGc?

Uit het onderzoek komt naar voren dat het ministerie van OCW het meest geschikte departement is voor beleidsvoering en subsidieverstrekking inzake het NGc. Activiteiten van het NGc vinden vooral plaats op het gebied van taal, cultuur en wetenschap en passen daarom het beste bij OCW. Door de ontwikkeling van onderwijslexicon en de ondersteuning van tolken, vervult het NGc ook een rol voor het onderwijs. Deze rol kan mogelijk nog worden uitgebreid met meer doelgerichte informatieverstrekking in het onderwijs.

Andere departementen zoals SZW, VWS en JenV hebben ook te maken met het NGc, maar in mindere mate. Dit geldt ook voor BZK, die met de wettelijke erkenning van NGT als officiële taal op 1 juli 2021 het Adviescollege NGT onder haar hoede heeft gekregen. Omdat het wenselijk is dat er expertise bestaat over NGT en het werk van het NGc binnen de overheid, ligt het voor de hand om de beleidsvoering binnen één departement onder te brengen. OCW zou desgewenst wel in gesprek kunnen gaan met andere departementen over gezamenlijke financiering.

Geeft deze evaluatie aanleiding tot het (opnieuw) verstrekken en verhogen van een instellingssubsidie aan het Nederlands Gebarencentrum door het ministerie van OCW?

Uit het onderzoek blijkt dat er weinig inhoudelijk overleg is tussen de subsidieverstrekker en -ontvanger. Mede hierdoor zijn de taken van het NGc en het subsidiebedrag jarenlang gelijk gebleven, met uitzondering van een verhoging tot 550.000 euro in 2023.

Subsidieverantwoordingen van het NGc laten de afgelopen jaren echter een patroon zien dat aansluit bij de informatie uit de gesprekken die in het kader van dit onderzoek zijn gevoerd. De activiteiten ‘voorlichting en informatie’ en ‘uitbreiding van de taalatabank’ komen naar voren als activiteiten waar door de jaren heen meer kosten zijn gemaakt dan begroot. Gebruikers zien deze activiteiten als belangrijke, kernactiviteiten van het NGc en het lukt het NGc goed om deze taken uit te voeren. Bij ‘vertaalprojecten’ en ‘multimedia educatief materiaal’ zijn juist minder kosten gerealiseerd dan begroot. Het lukt het NGc ook minder goed om deze taken uit te voeren.

Vanuit het onderzoek komen verbeterpunten en aanbevelingen voor het NGc naar voren die niet gerealiseerd kunnen worden vanuit het huidige subsidiebedrag. Het gratis en goed toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek vraagt bijvoorbeeld om een incidentele (ontwikkeling van een gebruiksvriendelijke website en

app) maar ook structurele verhoging (abonnementsgeld, onderhoud) van de subsidie. Ook uitvoering geven aan de andere aanbevelingen die uit deze evaluatie naar voren komen, vraagt om een structurele verhoging van de subsidie, zodat onder andere lexiconwerk, informatie- en voorlichtingsactiviteiten en bekendheid en draagvlak binnen de taalgemeenschap kunnen worden uitgebreid en versterkt. Een verhoging van de instellingssubsidie lijkt daarom een logische stap.

8.2 Aanbevelingen

Aanbevelingen voor het NGc en het ministerie van OCW

- Het is belangrijk dat de huidige subsidieverstrekker en het NGc gezamenlijk het gesprek voeren om de visie, doelen, activiteiten en benodigde middelen helder te krijgen. Welke taken passen goed bij het NGc als expertisecentrum voor NGT en NmG en welke taken passen minder goed? De onderzoeksresultaten kunnen gebruikt worden als input voor het gesprek. Bij taken die minder goed passen is het belangrijk om na te gaan of de subsidie ontoereikend is of dat deze taken beter in samenwerking met andere partijen uitgevoerd kunnen worden.
- Ook een periodiek gesprek tussen OCW en het NGc is aan te bevelen, zodat de subsidieverstrekker op de hoogte blijft en kennis opbouwt en zodat deze toegankelijk is voor het NGc en inhoudelijk mee kan denken. Subsidieverstrekker en het NGc kunnen hiervoor periodieke afspraken maken. Afhankelijk van de wensen van beide partijen kan de subsidieverstrekker zich uitnodigend opstellen en het NGc aanmoedigen om laagdrempelig contact te zoeken. Het NGc zou OCW vaker kunnen informeren over activiteiten en updates.

Aanbevelingen voor het NGc

- Op dit moment zijn de doelen van het NGc niet meetbaar opgesteld. Om intern beter te kunnen evalueren en lering te trekken uit voorgaande jaren, kan het NGc doelen specifiek maken.
- Het onderzoek liet een patroon zien in de begrotingen over de jaren heen, waarbij jaarlijks op dezelfde posten werd overschreden. Het NGc kan – voor zover dit nog niet gebeurt – jaarlijks de begroting en de gerealiseerde kosten evalueren en op basis hiervan de begroting bijstellen. Mogelijk verlopen processen in de uitvoering van taken trager doordat een vertaalslag nodig is. Dit is mogelijk een bijkomend element geweest bij de tekorten in de afgelopen jaren. Het NGc kan dit aspect meenemen bij het opstellen van een realistische begroting. Ook wordt het werk van het NGc deels gestuurd door actualiteiten. Om dit te ondervangen kan het NGc een aparte post hiervoor opnemen in de begroting.
- Meer transparantie en bekendheid over de werkwijze van het Gebarenatelier kan het draagvlak voor nieuwe gebaren binnen de taalgemeenschap vergroten. Het NGc zou hierover meer uitleg kunnen geven. Zo kan er bijvoorbeeld een uitlegvideo gemaakt worden over het Gebarenatelier waarin wordt belicht wie hieraan deelnemen, welke discussies er ontstaan tijdens een bijeenkomst en hoe er beslissingen worden genomen.
- Naast meer transparantie is er vanuit de taalgemeenschap ook behoefte om meer input te kunnen leveren voor nieuwe gebaren. Het NGc kan onderzoeken hoe de input vanuit de taalgemeenschap een grotere rol kan spelen bij het vaststellen van nieuwe gebaren. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door van tevoren actief input te vragen, door mensen zich op te laten geven voor deelname aan een Gebarenatelier (dit is ten tijde van schrijven ook gebeurd voor een Gebarenatelier over het thema Star Wars) of door achteraf via social media te peilen of

de taalgemeenschap een gekozen gebaar fijn vindt, middels een poll.

- Het NGc lijkt een passende plek om kennis over de inzet en de professionalisering van dove tolken te ontwikkelen en te bundelen. Het NGc kan hier aandacht aan blijven besteden en expertise op dit gebied verder opbouwen.
- De vertalingen van prentenboeken worden erg positief ontvangen en met name onder ouders is er behoefte aan meer prentenboeken. Het NGc zou ervoor kunnen kiezen om meer boeken voor te lezen en uit te brengen, zonder de hoge montagekwaliteit van de huidige vertaling. Dit kan bijvoorbeeld door een voorleeshoek met een camera in te richten waar medewerkers in korte tijd meerdere boeken kunnen voorlezen en opnemen.
- Voor de ontwikkeling van leermaterialen is het aan te bevelen dat het NGc samenwerkt met andere partijen in het veld die moderne leermaterialen kunnen maken. Het NGc kan hierbij betrokken zijn vanuit hun rol als lexicografisch instituut. Als het gebarenwoordenboek vrij toegankelijk wordt, kan het NGc hiervoor mogelijk ook videomateriaal ter beschikking stellen.

Voor onderstaande aanbevelingen geldt dat het tot uitvoering brengen hiervan deels afhankelijk is van een eventuele verhoging van het subsidiebedrag. Een gesprek tussen subsidieverstrekker en NGc zal daarom moeten uitwijzen welk van onderstaande aanbevelingen worden opgepakt.

- Maak het gebarenwoordenboek vrij toegankelijk.
- Binnen de taalgemeenschap is veel behoefte aan een gebruiksvriendelijker gebarenwoordenboek dat je makkelijk in elke situatie kan raadplegen. Het NGc kan een gebruiksvriendelijke mobiele app laten ontwikkelen voor het gebarenwoordenboek. Ook op de website mag het gebarenwoordenboek gebruiksvriendelijker. De zoekfunctie is hierbij een aandachtspunt: idealiter is een gebaar te vinden

met verschillende zoektermen (bijvoorbeeld bij synoniemen) en schrijfwijzen (inclusief spelfouten). Bovendien is het fijn als varianten hierbij ook meteen zichtbaar zijn.

- Ook is er behoefte aan meer inhoud in het gebarenwoordenboek: meer gebaren, meer voorbeeldzinnen en meer varianten. Als de instellingssubsidie toereikend is, kan het NGc het lexiconwerk uitbreiden.
- De verschillende activiteiten van het NGc zijn nu nog niet bij de hele taalgemeenschap bekend (waaronder het Gebarenatelier – zie een aanbeveling hierboven). Ook het bereik van voorlichtingsactiviteiten zou nog kunnen groeien, zowel binnen als buiten de taalgemeenschap. Idealiter is het NGc zowel voor gebarentaligen als niet-gebarentaligen zichtbaar als hét expertisecentrum op het gebied van NGT en NmG. Een uitbreiding van de uren voor PR-werkzaamheden (op dit moment 8 uur per maand) zou een eerste stap kunnen zijn om het bereik en de bekendheid van activiteiten te vergroten. Daarnaast kunnen uitbreiding van de informatie- en voorlichtingsactiviteiten en verbinding zoeken en samenwerken met andere partijen in het veld hier ook aan bijdragen.

Aanbevelingen voor het ministerie van OCW

- Uit de evaluatie blijkt dat een verhoging van de instellingssubsidie een logische stap is, in elk geval om een vrij en goed toegankelijk gebarenwoordenboek mogelijk te maken. Daarnaast is het zeer wenselijk dat voor het gebarenwoordenboek een gebruiksvriendelijke mobiele app wordt ontwikkeld en onderhouden en dat het NGc PR-activiteiten kan uitbreiden. In gesprek met het NGc kan worden nagegaan in welke mate de instellingssubsidie wordt verhoogd. Verder is tijdig indexering bij de subsidieverstreking van belang.

- Praktisch gezien ligt de beleidsvoering het meest voor de hand bij één partij. Indien de beleidsvoering en subsidieverstrekking onder de directie Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning blijft, is het belangrijk om taken van het NGc wat betreft inclusie en onderwijs duidelijk af te bakenen omdat vele partijen hierin een rol spelen en verantwoordelijkheid dragen.
- De directie Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning kan het initiatief nemen om directie-overstijgend binnen OCW het gesprek te voeren over de rol van het NGc en beleidsvoering vanuit de overheid. Gezien de wettelijke erkenning van de NGT en de bijbehorende plicht van de overheid om het gebruik van NGT te bevorderen kan dit als gezamenlijke opdracht worden opgepakt. Daar komt bij dat voor het vrij toegankelijk maken van het gebarenwoordenboek extra subsidie nodig is. Dit is deels incidenteel (ontwikkeling van een gebruiksvriendelijke website en app) en deels structureel (vergoeding abonnementsgeld, onderhoud). Mogelijk kunnen andere directies hierbij (incidenteel) ook een rol spelen. Dit laatste kan eventueel ook aan bod komen in een interdepartementaal gesprek.
- Voor de beleidsvoering voor het NGc is het wenselijk dat er binnen OCW meer kennis wordt opgebouwd over (de geschiedenis van) NGT, de Dovengemeenschap en het werk(veld) van het NGc. Huidige rapportage kan hiervoor een eerste aanzet zijn. Ook periodieke gesprekken met het NGc dragen hieraan bij. Daarnaast kunnen toegankelijke artikelen en documentaires (mogelijk op aanraden van het NGc) en gesprekken met belangengroepen helpen om kennis over deze onderwerpen te vergroten.

Literatuur

- Cokart, R. & Schermer, T. (2021). De weg naar de erkenning van de Nederlandse Gebarentaal (NGT). Wanneer, hoe en waarom zijn we begonnen met te vragen om erkenning van NGT? *Handicap & Recht*, 1, 3-9.
- Fenlon, J. & Wilkinson, E. (2015). Sign languages in the world. In A. C. Schembri & C. Lucas (Eds.), *Sociolinguistics and deaf communities* (pp. 5-28). Cambridge University Press.
- Frijters, S. (2020, 4 september). Van verbod tot erkenning: gebarentaal in Nederland en de wereld. *Volkskrant*.
- Hall, W. C. (2017). What you don't know can hurt you: the risk of language deprivation by impairing sign language development in deaf children. *Maternal and Child Health Journal*, 21, 961-965.
- Hinderks, L. (2020, 31 augustus). *Nederlandse Gebarentaal is geen hulpmiddel*. Wetenschap.nu. <https://wetenschap.nu/nederlandse-gebarentaal-is-geen-hulpmiddel/>
- Marschark, M. (2001). *Language development in children who are deaf: a research synthesis*. National Association of State Directors of Special Education.
- Netten, A. P., Rieffe, C., Theunissen, S. C. P. M., Soede, W., Dirks, E., Biais, J. J., & Frijns, J. H. M. (2021). Low empathy in deaf and hard of hearing (pre)adolescents compared to normal hearing controls (vol 10, e0124102, 2015). *PLoS ONE*, 16(3).
- Øhre, B., Volden, M., Falkum, E., & von Tetzchner, S. (2017). Mental disorders in deaf and hard of hearing adult outpatients: a comparison of linguistic subgroups. *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 22 (1), 105-117. <https://doi.org/10.1093/deafed/enw061>
- Sandler, W. & Lilo-Martin, D. (2006). *Sign Language and Linguistic Universals*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Stokoe, W. C. (2005). Sign language structure: An outline of the visual communication systems of the American Deaf. *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 10 (1), 3–37. <https://doi.org/10.1093/deafed/eni001>
- Tijsseling, C. (2006). *Anders doof zijn. Een nieuw perspectief op dove kinderen*. Twello: Van Tricht Uitgeverij.

Bijlagen

Bijlage 1

Beste respondent,

Dank voor uw interesse in deelname aan dit onderzoek!

Het onderzoek is bedoeld om inzicht te krijgen in uw ervaringen met het Nederlands Gebarencentrum. Uw antwoorden zijn waardevol om de dienstverlening en het aanbod van het Nederlands Gebarencentrum te optimaliseren.

We voeren dit onderzoek uit in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Gelieve de volgende vragen te beantwoorden op basis van uw ervaringen en mening. Invullen duurt ongeveer 15 minuten.

Door verder te gaan met de vragenlijst gaat u akkoord met het privacy beleid van Oberon en het Kohnstamm Instituut. Dat betekent dat uw antwoorden anoniem zullen worden verwerken. Uw antwoorden zullen dus niet herleidbaar zijn naar persoonlijke gegevens. Het Kohnstamm Instituut zal de informatie uit de vragenlijst verzamelen en vervolgens via een verwerkingsovereenkomst overgedragen aan Oberon voor de analyse van de data. Als ISO-gecertificeerde onderzoeksinstituten houden we ons aan de richtlijnen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Mocht u hierover vragen of opmerkingen hebben dan kunt u contact opnemen met onderzoeker Merel de Wit (mdewit@kohnstamm.uva.nl).

Achtergrondvragen

0. Geef aan waar u (of uw kind) gebruik van maakt:

(meerdere antwoorden mogelijk)

- a) Nederlandse Gebarentaal (NGT)
- b) Nederlands met Gebaren (NmG)
- c) diensten van het Nederlands Gebarencentrum (NGc)
- d) geen van genoemde opties
- e) anders, namelijk _____ (vul in)

Routing antwoordoptie d geen gebruik:

U heeft aangegeven geen gebruik te maken van de Nederlandse Gebarentaal, Nederlands met Gebaren, of diensten van het Nederlands Gebarencentrum. Deze vragenlijst is mogelijk niet voor u bedoeld, u kunt de vragenlijst verlaten.

1. Ik maak gebruik van NGT of NmG, want ik ben

(meerdere antwoorden mogelijk)

- a) doof of slechthorend
- b) CODA (kind van een dove ouder)
- c) ouder/verzorger van een doof of slechthorend kind
- d) ouder/verzorger van een kind dat vanwege een beperking gebaren gebruikt
- e) tolk of docent NGT
- f) werkzaam als onderwijs(zorg)professional binnen het regulier onderwijs (bijvoorbeeld mentor, leraar of ambulant begeleider)
- g) werkzaam als onderwijs(zorg)professional binnen het cluster 2-onderwijs (bijvoorbeeld mentor, leraar of intern begeleider)
- h) werkzaam als zorgprofessional voor dove of slechthorende mensen (bijvoorbeeld binnen een audiologisch centrum, de vroegbehandeling of de GGMD)
- i) anders, namelijk _____ (vul in)

Doorvraag voor Ouder/verzorger:

2. Welk type onderwijs volgt uw kind?

- 1. Regulier onderwijs (met of zonder een ondersteuningsarrangement)

2. Speciaal onderwijs voor doven en slechthorende leerlingen of leerlingen met een TOS (cluster-2)
3. Andere vorm van speciaal onderwijs
4. Mijn kind volgt nog geen onderwijs
5. Anders, namelijk _____ (vul in)

In dit gedeelte van de vragenlijst beschrijven we steeds een activiteit van het Nederlands Gebarent centrum en vervolgens stellen wij u hier een aantal vragen over.

Gebarenwoordenboek

Het Nederlands Gebarent centrum beheert het online gebarenwoordenboek met ruim 16.000 standaard gebaren uit de NGT. Ongeveer 900 gebaren uit het gebarenwoordenboek zijn vrij toegankelijk. Voor toegang tot het volledige gebarenwoordenboek is een abonnement nodig.

3. Wist u dat het Nederlands Gebarent centrum dit doet?

1. Ja
2. Nee

-

4. Heeft u een abonnement op het gebarenwoordenboek?

1. Ja
2. Nee

Doorvraag bij Nee:

5. Waarom heeft u geen abonnement?¹¹

(meerdere antwoorden mogelijk)

- a) De lidmaatschapskosten zijn voor mij te hoog
- b) Ik heb er geen behoefte aan
- c) Anders, namelijk _____ (vul in)

6. De lidmaatschapskosten voor het online gebarenwoordenboek zijn €27,50 euro per jaar. Wat vindt u hiervan?
 1. Laag
 2. Goed
 3. Hoog
7. Vormen de lidmaatschapskosten van het abonnement een belemmering voor u?
 1. Ja, maar deze worden voor mij vergoed
 2. Ja, deze zijn voor mij te hoog
 3. Nee
8. Hoe belangrijk is het gebarenwoordenboek voor uzelf?
 1. Niet belangrijk
 2. Een beetje belangrijk
 3. Heel belangrijk
9. Hoe belangrijk is het gebarenwoordenboek volgens u voor de taalgemeenschap?
 1. Niet belangrijk
 2. Een beetje belangrijk
 3. Heel belangrijk
 4. Dat kan ik niet beoordelen
10. Hoe belangrijk is het gebarenwoordenboek volgens u voor de vitaliteit van de Nederlandse Gebarentaal?
 1. Niet belangrijk
 2. Een beetje belangrijk
 3. Heel belangrijk
 4. Dat kan ik niet beoordelen
11. Zijn er volgens u verbeterpunten voor het gebarenwoordenboek?
 1. Nee
 2. Dat kan ik niet beoordelen
 3. Ja, namelijk op het gebied van:
(meerdere antwoorden mogelijk)

Toegankelijkheid

- a) Versimpelde inlogprocedure
- b) Het gebarenwoordenboek zou voor iedereen gratis toegankelijk moeten zijn
- c) Verbeteren van de functionaliteit van de mobiele website/applicatie

Weergave van gebaren

- d) Gebaren zouden te zien moeten zijn vanuit verschillende hoeken
- e) Interactieve functies om gebaren te leren, zoals vertraagd afspelen
- f) De kwaliteit van sommige opnames kan beter, bijvoorbeeld een hogere resolutie, meer contrast

Zoekfunctie

- g) Verbeteren van de zoekfunctie op basis van Nederlands (van Nederlands naar NGT).
- h) Verbeteren van de zoekfunctie op basis van NGT (van NGT naar Nederlands).
- i) Meer aanbod/meer gebaren

Overige

- j) Anders, namelijk _____ (vul in)

.....

Standaardisatie en vaststellen van nieuwe gebaren

Het Nederlands Gebarent centrum werkt aan standaardisatie van de NGT en het vaststellen van nieuwe gebaren. Met het project STABOL heeft een werkgroep aan standaardisatie van het basis- en onderwijslexicon gewerkt. Met het Gebarent atelier worden regelmatig gebaren voor nieuwe begrippen vastgesteld. Deze worden verspreid via social media en bijvoorbeeld via journaaltolken.

12. Wist u dat het Nederlands Gebarent centrum dit doet?

- 1. Ja
- 2. Nee

Doelvragen bij Ja:

13. Hoe belangrijk is deze activiteit voor uzelf?
 1. Niet belangrijk
 2. Een beetje belangrijk
 3. Heel belangrijk

14. Hoe belangrijk is deze activiteit volgens u voor de taalgemeenschap?
 1. Niet belangrijk
 2. Een beetje belangrijk
 3. Heel belangrijk
 4. Dat kan ik niet beoordelen

15. Hoe belangrijk is deze activiteit volgens u voor de vitaliteit van de Nederlandse Gebarentaal?
 1. Niet belangrijk
 2. Een beetje belangrijk
 3. Heel belangrijk
 4. Dat kan ik niet beoordelen

16. Zijn er volgens u verbeterpunten voor deze activiteit?
 1. Nee
 2. Dat kan ik niet beoordelen
 3. Ja, namelijk op het gebied van:
(meerdere antwoorden mogelijk)
 - a) Draagvlak voor nieuwe gebaren/standaardisatie binnen de taalgemeenschap
 - b) Transparantie over het taalbeleid waarop keuzes voor gebaren worden gebaseerd
 - c) De mate waarin de taalgemeenschap wordt gerepresenteerd in werkgroepen en in het Gebarenatelier
 - d) De snelheid en de manier van verspreiding van nieuwe gebaren
 - e) Bekendheid van deze activiteiten in de taalgemeenschap
 - f) De snelheid waarmee de woordenschat wordt uitgebreid
 - g) Het aantal nieuwe gebaren dat wordt vastgesteld
 - h) Anders, namelijk _____ (vul in)

.....

Multimedia (online) materiaal NGT en NmG

Het Nederlands Gebarencentrum ontwikkelt materiaal om NGT te kunnen leren. Denk aan het beheren van de leeromgeving voor de modules NGT en NmG, kwartetspellen om te oefenen met het gebarenlexicon, en uitbreiding van de database met gebaartekeningen voor scholen en zorginstellingen.

17. Wist u dat het Nederlands Gebarencentrum dit doet?

1. Ja
2. Nee

Doelvragen bij Ja:

18. Hoe belangrijk is deze activiteit voor uzelf?

1. Niet belangrijk
2. Een beetje belangrijk
3. Heel belangrijk

19. Hoe belangrijk is deze activiteit volgens u voor de taalgemeenschap?

1. Niet belangrijk
2. Een beetje belangrijk
3. Heel belangrijk
4. Dat kan ik niet beoordelen

20. Hoe belangrijk is deze activiteit volgens u voor de vitaliteit van de Nederlandse Gebarentaal?

1. Niet belangrijk
2. Een beetje belangrijk
3. Heel belangrijk
4. Dat kan ik niet beoordelen

21. Zijn er volgens u verbeterpunten voor deze activiteit?

1. Nee
2. Dit kan ik niet beoordelen
3. Ja, namelijk op het gebied van:
(meerdere antwoorden mogelijk)

- a) Toegankelijkheid van leermaterialen (denk aan beschikbaarheid, kosten of inlogprocedures)
- b) Gebruiksvriendelijkheid van leermaterialen
- c) Aantrekkelijkheid van leermaterialen
- d) Bekendheid van het bestaan van alle verschillende leermaterialen
- e) Duidelijkheid/nauwkeurigheid van gebaren in de leermaterialen (plaatjes of video's)
- f) Beschikbaarheid van leermaterialen voor gevorderden
- g) Regelmatige updates met nieuwe gebaren en functies
- h) Anders, namelijk _____ (vul in)

Vertaalprojecten

Het Nederlands Gebarencentrum werkt aan vertaalprojecten. Zo worden voorleesboeken en prentenboeken vertaald naar NGT en NmG en op de website geplaatst. Daarnaast coacht het Nederlands Gebarencentrum de tolken die vertalen in de media, zoals bij het NOS journaal.

22. Wist u dat het Nederlands Gebarencentrum dit doet?

- 1. Ja
- 2. Nee

Doorvragen bij Ja:

23. Hoe belangrijk is deze activiteit voor uzelf?

- 1. Niet belangrijk
- 2. Een beetje belangrijk
- 3. Heel belangrijk

24. Hoe belangrijk is deze activiteit volgens u voor de taalgemeenschap?

- 1. Niet belangrijk
- 2. Een beetje belangrijk
- 3. Heel belangrijk
- 4. Dat kan ik niet beoordelen

25. Hoe belangrijk is deze activiteit voor de vitaliteit van de Nederlandse Gebarentaal?
1. Niet belangrijk
 2. Een beetje belangrijk
 3. Heel belangrijk
 4. Dat kan ik niet beoordelen
26. Zijn er volgens u verbeterpunten voor deze activiteit?
1. Nee
 2. Dat kan ik niet beoordelen
 3. Ja, namelijk op het gebied van:
(meerdere antwoorden mogelijk)
 - a) Toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid van vertaalprojecten
 - b) Bekendheid van vertaalprojecten
 - c) Uitbreiding en vernieuwing van vertaalprojecten
 - d) Regelmatige berichtgeving over vertaalprojecten, bijvoorbeeld op social media
 - e) Meer aandacht voor professionalisering van dove tolken en de inzet van dove tolken in vertaalprojecten
 - f) Anders, namelijk _____ (vul in)

.....

Taalwetenschappelijk onderzoek

Het Nederlands Gebarencentrum doet taalwetenschappelijk onderzoek, bijvoorbeeld naar de herkomst van bepaalde gebaren. Resultaten worden onder andere gedeeld in filmpjes via social media.

27. Wist u dat het Nederlands Gebarencentrum dit doet?

1. Ja
2. Nee

Doorvragen bij Ja:

28. Hoe belangrijk is deze activiteit voor uzelf?

1. Niet belangrijk
2. Een beetje belangrijk
3. Heel belangrijk

bijeenkomsten zoals WereldDovendag, de Leesvertelwedstrijd, een NGT-gala georganiseerd door Dovenschap en het Simea-congres.

32. Wist u dat het Nederlands Gebarent centrum dit doet?

1. Ja
2. Nee

Doorvragen bij Ja:

33. Hoe belangrijk is deze activiteit voor uzelf?

1. Niet belangrijk
2. Een beetje belangrijk
3. Heel belangrijk

34. Hoe belangrijk is deze activiteit volgens u voor de taalgemeenschap?

1. Niet belangrijk
2. Een beetje belangrijk
3. Heel belangrijk
4. Dat kan ik niet beoordelen

35. Hoe belangrijk is deze activiteit volgens u voor de vitaliteit van de Nederlandse Gebarentaal?

1. Niet belangrijk
2. Een beetje belangrijk
3. Heel belangrijk
4. Dat kan ik niet beoordelen

36. Zijn er volgens u verbeterpunten voor deze activiteit?

1. Nee
2. Dat kan ik niet beoordelen
3. Ja, namelijk op het gebied van:
(meerdere antwoorden mogelijk)
 - a) Bekendheid van de inhoud van de inhoudelijke bijdragen van het NGc (bijvoorbeeld door opnames of verslagen achteraf te delen)
 - b) Proactief andere doelgroepen dan de taalgemeenschap informeren
 - c) Anders, namelijk _____ (vul in)

Op welke manier zou het Nederlands Gebarencentrum het **regulier** onderwijs kunnen ondersteunen?

- (meerdere antwoorden mogelijk)
- a) Het ontwikkelen van educatief multimediaal materiaal over Nederlandse Gebarentaal voor gebruik in de klas.
- b) Het aanbieden van workshops/trainingen voor leerkrachten/docenten om hen bekend te maken met Nederlandse Gebarentaal.
- c) Het gratis verstrekken van online toegang tot het gebarenwoordenboek voor gebruik door leerlingen/studenten en leerkrachten/docenten.
- d) Het ontwikkelen van lesplannen en educatieve hulpmiddelen die Nederlandse Gebarentaal integreren in verschillende vakken.
- e) Het organiseren van evenementen/activiteiten om bewustzijn te creëren over Nederlandse Gebarentaal en dovenscultuur in het regulier onderwijs.
- f) Anders, namelijk..... (vul in)
- g) Ik vind dat dit geen taak zou moeten zijn van het Nederlands Gebarentaalcentrum
- h) Dat kan ik niet beoordelen.

37. Welke activiteit(en) van het Nederlands Gebarencentrum vindt u het meest belangrijk? Licht uw antwoord toe.

1

38. Tot slot, heeft u nog suggesties voor het verbeteren van het aanbod of de dienstverlening van het Nederlands Gebarent centrum die u niet in eerdere antwoorden heeft genoemd? (bijv. nieuwe functies, uitbreiding aanbod, etc.)

Hartelijk dank voor uw medewerking!

Bijlage 2

Gespreksleidraad focusgroepen gebarentaalgebruikers

In dit gesprek bespreken we verschillende activiteiten/werkzaamheden van het Nederlands Gebarent centrum. We zijn per activiteit benieuwd naar hoe jullie hier over denken en naar jullie ervaringen. We gaan de activiteiten één voor één langs.

Activiteit: Gebarenwoordenboek

Eén kerntaak van het Nederlands Gebarent centrum is het beheer van NGT en het voeren van taalbeleid. Hieronder valt het beheren van het online gebarenwoordenboek. Hierin staan ruim 16.000 standaard gebaren uit de Nederlandse Gebarentaal en daarnaast staan er verschillende regionale gebaren in. Ongeveer 900 gebaren uit het gebarenwoordenboek zijn vrij toegankelijk. Voor toegang tot het volledige gebarenwoordenboek is een abonnement nodig.

Was dit al bekend bij jullie?

In hoeverre is dit volgens jullie een belangrijke taak van het Nederlands Gebarent centrum?

→ Waarom wel/niet?

→ Zien jullie dit al een hoofdtak van het Nederlands Gebarent centrum?

Wat is voor jullie persoonlijk de meerwaarde van deze activiteit?

Wat is volgens jullie de meerwaarde voor de taalgemeenschap en de Nederlandse Gebarentaal van deze activiteit?

Zien jullie hier verbeterpunten voor het Nederlands Gebarent centrum?

Zou het Nederlands Gebarenwoordenboek volgens jullie gratis moeten zijn?

→ Waarom wel/niet?

→ Welk effect zou dit voor jullie persoonlijk hebben?

→ Welk effect zou dit hebben op de taalgemeenschap en de Nederlandse Gebarentaal?

Activiteit: Standaardisatie en vaststellen nieuwe gebaren (uitbreiding van taaldatabank)

Andere activiteiten die vallen onder beheer van de NGT en het voeren van taalbeleid zijn bijvoorbeeld het werken aan standaardisatie van de NGT en het vaststellen van nieuwe gebaren. Met het Gebarent atelier worden gebaren voor nieuwe begrippen

vastgesteld. Het Gebarenaltelier bestaat uit een groep dove NGT-gebruikers uit verschillende regio's en van verschillende leeftijden en expertises. Zij gaan elk binnen hun eigen kringen na welke gebaren worden gebruikt voor nieuwe termen. Nieuwe gebaren worden verspreid via social media, maar bijvoorbeeld ook via journaaltolken tijdens het tolken van de journaals.

In hoeverre is dit volgens jullie een belangrijke taak van het Nederlands Gebarencentrum?

→ Waarom wel/niet?

→ Zien jullie dit al een hoofdtaak van het Nederlands Gebarencentrum?

Wat is voor jullie persoonlijk de meerwaarde van deze activiteit?

Wat is volgens jullie de meerwaarde voor de taalgemeenschap en de Nederlandse Gebarentaal van deze activiteit?

Zien jullie hier verbeterpunten voor het Nederlands Gebarencentrum?

Activiteit: Informatie en voorlichting op het gebied van NGT en NmG.

Een taak van het Nederlands Gebarencentrum is het geven van informatie en adviezen over de Nederlandse Gebarentaal en daar aan verwante onderwerpen. Hierbij wordt veel aandacht gegeven aan het informeren van doelgroepen over standaard en nieuwe gebaren en de bewustwording van de eigen taal- en cultuurgeschiedenis. Ze verzorgen bijvoorbeeld inhoudelijke bijdrages aan evenementen en bijeenkomsten zoals WereldDovendag, de Leesvertelwedstrijd, een NGT-gala georganiseerd door Dovenschap, het Simea-congres.

In hoeverre is dit volgens jullie een belangrijke taak van het Nederlands Gebarencentrum?

→ Waarom wel/niet?

→ Zien jullie dit al een hoofdtaak van het Nederlands Gebarencentrum?

Wat is voor jullie persoonlijk de meerwaarde van deze activiteit?

Wat is volgens jullie de meerwaarde voor de taalgemeenschap en de Nederlandse Gebarentaal van deze activiteit?

Zien jullie hier verbeterpunten voor het Nederlands Gebarencentrum?

Zou het NGc zich hierbij met name op de taalgemeenschap moeten richten, of juist ook proberen om andere groepen te bereiken?

Activiteit: Vertaalprojecten

Het NGc vertaalt ieder jaar het prentenboek van het jaar in NGT en NmG. Daarnaast zijn er plannen om ook boeken voor oudere kinderen te vertalen.

In hoeverre is dit volgens jullie een belangrijke taak van het Nederlands Gebarent centrum?

→ Waarom wel/niet?

→ Zien jullie dit al een hoofdtak van het Nederlands Gebarent centrum?

Wat is voor jullie persoonlijk de meerwaarde van deze activiteit?

Wat is volgens jullie de meerwaarde voor de taalgemeenschap en de Nederlandse Gebarent taal van deze activiteit?

Zien jullie hier verbeterpunten voor het Nederlands Gebarent centrum?

Activiteit: Toegepast wetenschappelijk onderzoek

Het NGc doet bijvoorbeeld onderzoek naar de herkomst van bepaalde gebaren.

Resultaten worden onder andere gedeeld in filmpjes via social media.

In hoeverre is dit volgens jullie een belangrijke taak van het Nederlands Gebarent centrum?

→ Waarom wel/niet?

→ Zien jullie dit al een hoofdtak van het Nederlands Gebarent centrum?

Wat is voor jullie persoonlijk de meerwaarde van deze activiteit?

Wat is volgens jullie de meerwaarde voor de taalgemeenschap en de Nederlandse Gebarent taal van deze activiteit?

Zien jullie hier verbeterpunten voor het Nederlands Gebarent centrum?

Activiteit: Multimedia (online) materiaal NGT en NmG

Het NGc ontwikkelt ook materiaal om NGT te leren. Bijvoorbeeld kwartet spelen en leermodules.

In hoeverre is dit volgens jullie een belangrijke taak van het Nederlands Gebarent centrum?

→ Waarom wel/niet?

→ Zien jullie dit al een hoofdtak van het Nederlands Gebarent centrum?

Wat is voor jullie persoonlijk de meerwaarde van deze activiteit?

Wat is volgens jullie de meerwaarde voor de taalgemeenschap en de Nederlandse Gebarent taal van deze activiteit?

Zien jullie hier verbeterpunten voor het Nederlands Gebarencentrum?

Tot slot/Algemeen:

Heeft het Nederlands Gebarencentrum nog op andere manier meerwaarde voor jullie persoonlijk of voor de taalgemeenschap?

Zijn er volgens jullie nog algemene verbeterpunten voor het Nederlands Gebarencentrum die nog niet zijn besproken?

Bijlage 3

Interviewleidraad interview NGc 31 augustus 2023

Geldstromen

We doen dit onderzoek in het kader van de instellingssubsidie die jullie krijgen vanuit het ministerie van OCW. Voordat we beginnen met de inhoudelijke vragen zou ik graag een beeld krijgen van het aandeel dat deze subsidie vormt van het totale budget dat jullie jaarlijks hebben.

→ Krijgen jullie bijvoorbeeld nog andere subsidies vanuit andere departementen?

Doelen behaald, meerwaarde en verbeterpunten

Doel A: Informatie/monitoring en voorlichting

- Informatie en voorlichting op het gebied van NGT en NmG via stands, colleges, lezingen, publicaties, en ondersteuning aan derden.

Doel B: Beheer NGT en Taalbeleid

- B1: Uitbreiding van taaldatabank NGT : nieuw lexicon en uitbreiding van gegevens van bestaande records.
- B2: Multimedia (online) materiaal NGT en NmG: Aanpassen van online producten aan nieuwe database en ontwikkelen nieuw materiaal
- B3: Vertaalprojecten: verhaaltjes in NGT en NmG
- B4: Toegepast taalwetenschappelijk onderzoek

- In hoeverre zijn – volgens jullie – de doelen op dit gebied behaald in de periode 2019–2023?
- Kunnen jullie iets vertellen over de toegevoegde waarde die de activiteiten die binnen dit doel vallen voor de taalgemeenschap?
- Als we kijken naar jullie activiteiten en verschillende doelgroepen, in hoeverre hebben jullie het idee dat jullie activiteiten aansluiten bij de belangen van deze verschillende groepen?
 - Is die toegevoegde waarde nog verschillende voor verschillende groepen NGT-gebruikers (dove mensen, tolken, scholen, zorginstellingen)
 - Waar merken jullie dit aan?
- Wat zijn volgens jullie verbeterpunten op dit gebied?

- Waarom?
- Op welke manier is het mogelijk om deze verbeteringen door te voeren?/Wat is daarvoor nodig

Gebarenwoordenboek

- Waarom is een groot gedeelte van het (online) gebarenwoordenboek niet vrij toegankelijk?
 - ➔ Hoe worden de abonnementskosten van €27,50 per jaar bepaald?
- Zou het (online) gebarenwoordenboek volgens jullie vrij toegankelijk moeten worden gemaakt?
 - Wat zou daarvan de toegevoegde waarde zijn?
 - Zijn er ook nadelen?
 - Zo ja, wat is daarvoor nodig? (wordt daarin ook iets van OCW verwacht?)
 - Zo nee, waarom niet?

Algemeen

- Zijn jullie tevreden met wat er is gedaan/bereikt met de instellingssubsidie?
 - Wat is er goed gegaan?
 - Waarom?
 - Wat is voor verbetering vatbaar?
 - Waarom?
 - Op welke manier is het mogelijk om deze verbeteringen door te voeren?/Wat is daarvoor nodig

(Regulier) onderwijs

Wat is de meerwaarde van het NGc voor speciaal onderwijs, maar juist ook voor regulier onderwijs. Is hier vraag naar vanuit het onderwijs en heeft het onderwijs (speciaal en regulier) een expliciete rol in hun communicatieplan? Zo nee, zou dat wel wenselijk zijn? Zo ja, hoe loopt dat/bereik? Liggen hier misschien kansen voor het NGc die nu nog onbenut zijn? En zo ja, hoe komt dat dan, heeft dit met capaciteit te maken? Ziet het NGc het bereiken van onderwijs zelf als een kerntaak of niet?

- In hoeverre beschouwen jullie het (reguliere) onderwijs ook als “doelgroep” van het Nederlands Gebarencentrum? Waarom wel/niet?

- Op welke manier ondersteunen jullie activiteiten op dit moment het (reguliere) onderwijs?
- Zou het volgens jullie wenselijk zijn om het (reguliere) onderwijs te ondersteunen? Waarom wel/niet?
- Hoe zouden jullie dit kunnen doen?

Continuering en verhoging subsidie

- *Kunnen jullie iets vertellen over de toegevoegde waarde van de instellingsubsidies voor jullie als NGC?*
 - *Als er geen instellingssubsidie zou worden afgegeven, welke activiteiten zouden dan moeten worden geschrapt?*
 - *Welk effect zou dat hebben op de taalgemeenschap?*
 - *Wat is de toegevoegde waarde van de activiteiten die door de instellingssubsidies zijn bekostigd vanuit jullie perspectief voor*
 - *Nederlandse Gebarentaal gebruikers*
 - *Nederlandse gebarentaal tolken*
 - *Nederland met gebaren gebruikers (verstandelijk beperkten, mensen met een spraak-taalstoornis of een vorm van autisme);*
 - *Scholen met andere belanghebbende (zorg-)instellingen*
- *Welke gevolgen zou het discontinueren van de instellingssubsidie hebben op het NGC en haar activiteiten?*
- *Wat zou een continuering van de instellingssubsidie concreet betekenen voor het NGC?*
- *Wat zou een verhoging van de instellingssubsidie betekenen?*
 - *Waarom is dat belangrijk?*

Departement en Samenwerking OCW (directie Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning)

Samenwerking

- Hoe verloopt jullie samenwerking met het ministerie van OCW (directie Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning)?
 - Wat gaat er goed? Wat is voor verbetering vatbaar?
 - Hebben jullie behoefte aan meer samenwerking?

Geschikt departement

- Is het ministerie van OCW (directie Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning) het geschikte departement om beleid te voeren voor het Nederlands Gebarencentrum?
 - Waarom wel? Waarom niet?
 - Wat zijn de voordelen/nadelen van het ministerie van OCW als departement t.o.v. andere departementen?